

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра германської філології та перекладознавства

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)

на тему: **“Концептуальна метафора у перекладі**

(на матеріалі промов Д. Трампа)”

Шифр 15061

Виконав:

студент 2 курсу, група ФПАМ-19-1 А.В. Борисенко

Підпис Ініціали, прізвище

Керівник: к. філол. н, доцент Ю.Б. Давидюк

Вчене звання, науковий ступінь Підпис Ініціали, прізвище

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент О.О. Мацюк

Вчене звання, науковий ступінь Підпис Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.

“   ”   2020 р.

Хмельницький, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	10
1.1. Політичний дискурс у контексті сучасної лінгвістики	10
1.1.1. Функції, тактики та особливості політичного дискурсу.	21
1.1.2. Особливості передвиборчого політичного дискурсу.	25
1.2. Концептуальна метафора у сучасній когнітивно-дискурсивній парадигмі	30
1.2.1. Види концептуальної метафори.	36
1.2.2. Засоби перекладу концептуальної метафори у політичному дискурсі.	41
Висновки до Розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОМОВ Д. ТРАМПА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	49
2.1. Засоби вербалізації концептуальної метафори у промовах Д.Трампа ..	49
2.1.1. Передача структурних метафор у промовах Д. Трампа.	53
2.1.2. Передача орієнтаційних метафор у промовах Д. Трампа.	57
2.1.3. Передача онтологічних метафор у промовах Д. Трампа.....	65
2.2. Передача комплексних концептуальних метафор у промовах Д. Трампа	74
Висновки до Розділу 2	82
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	84
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Політика відіграє значну роль в повсякденному житті кожного громадянина: вона впливає на економічну, соціальну, та навіть духовну сферу життя. Політичний дискурс – це явище, яке має особливе соціальне значення в життя суспільства. Боротьба за владу визначає особливості комунікативних дій, основою яких є прагнення впливати на інтелектуальну, вольову і емоційну сфери адресата. Політики, що перебувають на чолі держави мають величезний кредит довіри та сподівань. Для того, щоб забезпечити свій політичний статус вони мають бути гарними ораторами. Кожного дня політики звертаються до свого народу, або ж іноземних колег, тому ораторське мистецтво відіграє важливу роль в політиці. У вітчизняному мовознавстві політичний дискурс досліджували Ф.С. Бацевич [5], В. В. Виноградов [10], В. О. Карасика [18], О.Ф.Новікова [35], А. П. Чудінов[57]; в зарубіжній лінгвістиці питаннями політичного дискурсу займались А. Белл [62], Р.Водак [83], Т. А. ван Дейк [81], Г. Лассвелл [73], К.Ф. Седов [44], Г.Я. Солганік [47], О. Й. Шейгал [59] та ін.

Створення політичних промов – це клопіткий та виснажливий процес, адже в посланні до аудиторії, політик має не тільки донести свої міркування, але й при цьому завоювати увагу та довіру слухачів. Для того, щоб вплинути на свідомість людей, політики використовують різні мовні стратегії та тактики, задля досягнення успіху. Остаточною ціллю кожного виступу є отримання голосів потенціальних виборців. Для досягнення цієї цілі, кандидати часто звертаються до використання концептуальних метафор.

Концептуальна метафора допомагає політикам урізноманітнити склад своїх політичних промов. З її допомогою можновладці можуть чіткіше передавати власні думки, пропагандувати ідеї та цінності, емоційально впливати на свідомість аудиторії. Теорію концептуальної метафори досліджували Н.Д. Арутюнова [2], А.А. Кибрик [21], Г.Г. Поцепцов [39], З. Ковшеч [68] Дж. Лакофф [73], А. Стефановіч [80].

Проводячи аналіз політичного дискурсу ми виявимо стратегії використання концептуальних метафор, що були використанні задля впливу на слухачів. Метафори використовуються в промовах, як для заспокоєння виборців, так і для їхнього збентеження, з метою ментального збудження виборців.

Актуальність роботи полягає в тому, що політика займає значну роль в сучасному суспільстві. Кожного дня ми отримуємо нову інформацію про те, які події відбуваються в політичних кулуарах. Ми живемо в час, коли необхідно бути політично підкованим, незважаючи на соціальний чи економічний статус. У зв'язку з цим, потрібно бути усвідомленим в методах та стратегіях впливу на виборців з боку політиків не тільки в Україні, а у всьому світі. Для того, щоб повноцінно розглянути цей аспект, потрібно аналізувати промови найкращих ораторів. Д.Трамп є найяскравішим представником політичного бомонду, який за допомогою своїх промов досягнув успіху на політичній арені. Кандидат в президенти, якого не підтримувала ні мас-медія, ні відомі культурні діячі, ні навіть власна партія, попри це зміг досягти бажаного результату за допомогою ораторського мистецтва.

На основі промов Д. Трампа ми можемо визначити, як правильно використовувати концептуальні метафори, задля привернення уваги, оцінювання фактів і подій, приголомшення опонента, позиціонування себе, як єдиного доцільного кандидата, а також створення концепту “американської мрії”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства “Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі”.

Об'єктом дослідження є вирази, що втілюють концептуальну метафору в політичних промовах Д.Трампа, та їх еквіваленти в українських перекладах.

Предметом аналізу є моделі та засоби вербалізації концептуальної метафори в політичних промовах Д.Трампа.

Мета роботи полягає у визначенні типів концептуальних метафор в політичному дискурсі та встановлення адекватних способів передачі цих метафор у перекладі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних завдань:

- визначення політичного дискурсу, як необхідної складової сучасної лінгвістики;
- виявлення ознак, тактик та функцій політичного дискурсу;
- охарактеризувати особливості передвиборчого дискурсу;
- висвітлення концептуальної метафори в когнітивно-дискурсивній парадигмі;
- огляд класифікацій концептуальної метафори;
- виявлення засобів перекладу концептуальної метафори;
- аналіз політичних промов Д. Трампа;
- визначення прийомів перекладу політичної метафори в промовах Д. Трампа;
- проаналізувати лінгвістичні особливості концептуальних метафор, їх вираження, та їх переклад в промовах Д. Трампа.

Матеріалом дослідження стали промови кандидата в президенти і президента США Дональда Трампа під час виборчої компанії: виступ під час прийняття кандидатури на висування в президенти в місті Нью-Йорк (21 липня 2016), зустріч з виборцями у Гренд Репідс, штат Мічіган (8 жовтня 2016), зустріч з виборцями в місті Толедо, штат Охайо (27 жовтня 2016), промова в честь перемоги на президентських виборах в США (9 листопада 2016) інавгураційна промова в місті Вашингтон, округ Колумбія (21 січня

2017). Загалом було проаналізовано використання 202 концептуальних метафор в п'яти передвиборчих промовах.

Методи дослідження, які були використані у роботі, включають емпіричні (збір даних), методи теоретичного пізнання (аналіз стану дослідження проблеми), аналітичні методи (аналіз, дедукція, узагальнення) та використання системного підходу – використовувалися при роботі з емпіричним матеріалом. До використаних лінгвістичних методів відносяться: аналіз словникових дефініцій; кількісний метод (для визначення частоти використання способів перекладу метафор); метод контрастивного аналізу (для виявлення спільних та відмінних рис у використанні мовних засобів англійської та української мов); метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу (для виділення концептуальної метафори з контексту).

Положення, що виносяться на захист:

1. Політичний дискурс – це сукупність політичних текстів, що циркулюють у соціумі, продукуючи та закріплюючи значення за політично значимими символами та концептами, які стають критеріями правильності чи неправильності дій у межах певного соціуму. Політичний дискурс відрізняється від звичайної мови тим, що йому властиві такі характерні риси: термінологічність політичної лексики; специфічна структура дискурсу (результат використання іноді досить своєрідних мовних прийомів); специфічна реалізація дискурсу, його звукове або письмове оформлення.

2. В політичному дискурсі виділяють такі функції: комунікативна функція, спрямована на передачу інформації, покликана зробити перетворення існуючої у свідомості адресата картини політичного світу; спонукальна функція – це функція дії на адресата, також її називають апелятивною, конотативною, регулятивною, інструментальною; емоційна функція спрямована на вираження авторських емоцій і збудження емоцій адресата.

3. Концептуальна метафора – це когнітивний інструмент, що сприяє утворенню нових концептуальних форм інтерпретації реальності шляхом

проектування і бачення одного об'єкту крізь інший. Первинним в генезисі концептуальної метафори є її місце в людській свідомості, вторинним – приналежність мові.

4. Відповідно за характером і способом, за якими відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, Дж. Лакофф і М. Джонсон поділяють концептуальні метафори на три типи: структурні, онтологічні та орієнтаційні. Також виділяються первинні і комплексні концептуальні метафори.

5. Встановлено, що Дональд Трамп використовує здебільшого онтологічні метафори задля підвищення емоціонального складу повідомлення, а також задля передачі власного досвіду. Структурні та орієнтаційні метафори присутні в незначній кількості та слугують задля емоційної забарвленості повідомлення. Комплексні метафори використовуються задля впливу на свідомість слухачів, передаючи при цьому позитивні, або різко негативні аспекти життя в США. Використання такої великої кількості концептуальних метафор свідчить про високе ораторське мистецтво Дональда Трампа. Це також свідчить про те, що концептуальні метафори присутні у нашому повсякденному житті та формують наше мовлення.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому:

- досліджуються загальні засоби передвиборчого політичного дискурсу;
- аналізується використання концептуальної метафори, задля впливу на потенційних виборців, зокрема розглядаються концептуальні метафори-персоніфікації та об'єктивізації;
- вперше здійснюється аналіз індивідуального ораторського стилю Д. Трампа крізь призму концептуальних метафор;
- вперше застосовується класифікація концептуальних метафор в промовах Д. Трампа.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вона становить певний внесок у перекладознавчий аспект дослідження концептуальних метафор у політичних промовах. Результати дослідження поглиблюють теоретичні знання про роль політичного дискурсу в лінгвопрагматиці та соціолінгвістиці.

Практичне значення дослідження: матеріали та результати дослідження можуть бути застосовані у курсі таких дисциплін як стилістика англійської мови, художній переклад та практичний курс англійської мови. Також матеріали дослідження можуть бути використані в публіцистичних газетах та журналах, а також при написанні курсових і дипломних робіт.

Апробація результатів дослідження проводилась на VIII Міжнародній студентській Інтернет-конференції “Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти” у Кам’янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка 1-7 жовтня 2020 року. Збірник тез доповідей за матеріалами VIII Міжнародної студентської Інтернет-конференції “Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти”, Кам’янець-Подільський, 2020. С.91–95.

Структура роботи Робота складається зі вступу, двох розділів із висновками, загальних висновків та списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладений на 86 с. Повний обсяг дослідження – 93 с.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та конкретні завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, визначено матеріал, джерела дослідження, його методи.

У **першому розділі** “Теоретичні засади вивчення концептуальної метафори в політичному дискурсі” визначається поняття політичного дискурсу, основні ознаки та функції, та способи перекладу цього типу дискурсу, а також визначається поняття концепту та концептуальної метафори, характеризуються типи концептуальної метафори, пропонуються принципи та етапи концептуального аналізу у перекладі.

У другому розділі “Концептуальна метафора передвиборчих промов Д. Трампа: перекладацький аспект” досліджуються способи використання та передачі у перекладі концептуальної метафори в політичних промовах Д.Трампа. Також визначаються. Також проводиться класифікація концептуальних метафор за способом їх утворення та перекладу.

У загальних висновках наводяться результати проведеного дослідження та формулюються основні висновки дипломної роботи.

Перелік використаних джерел налічує 85 праць вітчизняних та зарубіжних вчених та 5 джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Політичний дискурс у контексті сучасної лінгвістики

Політична лінгвістика сформувалася на перетині різних галузей науки: етнографії, культурології, психології, соціології, політології, лінгвістики та інших гуманітарних наук. Для розуміння і успішного опису механізмів політичної комунікації, політична лінгвістика враховує досягнення когнітивної лінгвістики, функціональної риторики, стилістики, соціолінгвістики, лінгвопрагматики, лінгвістики тексту. Політичній лінгвістиці, як відмічає А.П. Чудінов, властиві такі основні риси сучасного мовознавства, як експланаторність, функціоналізм, експансіонізм, антропоцентризм [57, с. 44].

У цій області до сьогоднішнього дня немає єдиної теоретичної основи, термінології і методології. Але це не виключає необхідності формування деякого термінологічного і понятійного мінімуму, який може забезпечити систематичну передачу досліджуваного матеріалу і взаєморозуміння між його дослідниками. У вигляді набору базисних понять і термінів, які охоплюють головні проблеми політичної лінгвістики, можна виділити наступні:

➤ лінгво-ментальна або мовна картина політичного світу, що є складним єднанням таких ментальних одиниць, як ментальні поля (ментальні сфери), політичні концепти, анти-цінності та цінності, стереотипи в політичному дискурсі [35, с. 21– 24];

➤ політична комунікація і пов'язані з нею політичний дискурс, тактики і стратегії в політичній комунікації, жанри політичної мови, політична фразеологія і лексика, політична сфера і її рівні, політичний текст, політична промова і політична мова [57, с. 46].

Головним постулатом сучасної політичної лінгвістики вважається дискурсивний підхід до дослідження політичних текстів.

Аналіз політичного дискурсу є міждисциплінарною областю знання, яка знаходиться на стику філософії, стилістики, семіотичного напрямку літературознавства, етнографії, психології, соціології, лінгвістики. Дискурсивний аналіз здійснюється з різних позицій, проте існують основні варіанти аналізу. До них відносяться:

- текст як комунікативний продукт має декілька вимірів, основними з яких вважаються інтерпретація і породження тексту;
- комунікація включає посткомунікативну і докомунікативну стадії;
- головна роль в ситуації комунікації належить не засобам спілкування, а людям;
- спілкування здійснюється в комунікативних ситуаціях, які зобов'язані досліджуватися в культурному контексті;
- динамічна мовна модель зобов'язана базуватися на комунікації, тобто спільній діяльності людей, що намагаються виразити власні почуття, обмінятися досвідом і ідеями або вплинути один на одного;
- статистична мовна модель не відповідає природі дискурсу і вважається занадто простий. [57, с. 49]

Дискурс з позицій соціолінгвістики є спілкуванням людей, яке розглядається з позицій їх приналежності до певної соціальної групи або стосовно певної типової мовної поведінкової ситуації, як наприклад, політичний дискурс.

Аналіз політичного тексту, а також дослідження його елементів припускає вивчення рівня дії на політичний текст, його сприйняття адресатом різних мовних, соціальних, культурологічних, економічних, політичних, національних і інших чинників, що чинять дію на розуміння дискурсу.

Р. Водак пише, що складні стосунки між суспільством і дискурсом не можуть бути адекватно описані без поєднання соціологічних і лінгвістичних підходів [83, с. 181].

Політичний дискурс – це “сукупність усіх мовних актів використовуваних в політичних дискусіях, а також правил публічної політики, освячених традицією і перевірених досвідом” [83, с. 182].

Вивчення політичного дискурсу пов'язане з аналізом змісту, завдань і форми дискурсу, який вживається в конкретних ситуаціях і лежить воно на перетині різноманітних дисциплін [62, с. 46]. Будучи при цьому приватним дискурсивним різновидом, політичний дискурс як базове поняття не отримав в лінгвістиці однозначного визначення.

Модель інституційного дискурсу представлена декількома ознаками [62, с. 47]:

- нейтральні ознаки;
- ознаки типу інституціонального дискурсу;
- ознаки інституційності;
- конститутивні ознаки дискурсу.

До конститутивних ознак інституціонального дискурсу відносяться: матеріал, способи, організація, умови і учасники спілкування, тобто люди, які розглядаються в їх ситуативно-комунікативних і статусно-ролевих амплуа; тексти з невербальними включеннями; жанр, стиль, тональність, режим і канал спілкування; розчленовування, розгортання спілкування, стратегії, мети і мотиви; комунікативне середовище і сфера спілкування.

Ознаки типу інституціонального дискурсу відбивають тип соціального інституту, що вважається феноменом культури, в його матеріальному і духовному вираженні, має розмиту периферію і жорстке ядро. Як вважає В. И. Карасик, громадський інститут можна представити у вигляді складного фрейму, що містить людей, які зайняті відповідною діяльністю, їх характеристики типові для цього інституту дискурсу, поведінкові

стереотипи, громадські ритуали, міфологеми та тексти, що зберігаються і проводяться в цій соціальній освіті [18, с. 193].

До ознак інституційності відноситься уточнення конститутивних дискурсивних ознак за умовами і цілями комунікації, по лініях учасників спілкування. Інституційне спілкування, будучи, по суті, представницьким, реалізує мету підтримки соціальних інститутів, забезпечення стабільності громадської структури. Умови інституційного спілкування виділяють контекст в якості дій ритуального і символічного характеру, типових хронотипів, кліше і трафаретних жанрів [19, с. 67].

Нейтральні ознаки відбиті особово-орієнтованими фрагментами комунікації, стройовим матеріалом дискурсу, моментами інституціонального дискурсу, яким властиві і іншим громадським інститутам.

Інституційний дискурс – це спілкування в контексті певного громадського інституту, задаючого рамки статусно-ролевих стосунків [18 с.194].

Що стосується поняття “політичний дискурс”, ван Дейк дає йому наступне визначення: “Політичний дискурс це клас жанрів, обмежений соціальною сферою, а саме політикою. Політичний дискурс – це дискурс політиків”.[81, с. 346].

На думку Е.И. Шейгал, інституціональний дискурс є дискурсом, який здійснюється в соціальних інститутах, спілкування в яких вважається невід’ємною частиною їх організації [59, с. 224]. Головними параметрами інституціонального дискурсу вважаються [8, с. 26]:

- мовні тактики і стратегії, які обумовлені інтернаціональними складовими;
- набір типових для цієї сфери комунікативних ситуацій – мовних подій;
- уявлення про типові моделі мовної поведінки при виконанні конкретних соціальних ролей;
- обмежену тематику спілкування;

- специфічний набір інтенцій.

Ставлячи під сумнів питання про наявність “чистих” різновидів дискурсу, типи інституційного дискурсу мають історичний характер і умовно виділяються. Такі типи дискурсу мають польову будову і перетинаються один з одним. Тип дискурсу включає жанри, підвиди, стратегії, цінності і цілі відповідного типу дискурсу, дискурсивні формули і прецедентні тексти.

Вважаючись різновидом інституційного дискурсу, політичний дискурс теж має декілька ознак, дослідженню і визначенню яких присвячені дослідження зарубіжних і українських вчених.

Політичний дискурс треба розглядати як мінімум з 3-х позицій [6, с.45]:

- індивідуально-герметична позиція, що дозволяє встановити персональні сенси інтерпретатора і/або автора політичного дискурсу в конкретних обставинах;
- соціопсихолінгвістична позиція, використовувана для оцінки ефективності досягнення політичних цілей оратора;
- чисто фізіологічна позиція, що розглядає політичний дискурс, як і будь-який інший текст, проте з використанням політичного і ідеологічного фону.

Цей підхід пояснює, чому аналіз дискурсу в політичній сфері знаходиться на перетині різних дисциплін. Він вимагає аналізу змісту, завдань і форми дискурсу, який реалізується в певних ситуаціях політичної сфери. Призначення політичного дискурсу – навіювання прогнозованих оцінок або дій адресатові, при цьому його розуміння неможливе без улюблених логічних переходів і прихованих мотивів, сюжетних схем, фону аудиторій і автора, знань очікування, які існують в конкретну епоху [13, с. 32–43]. До ключових характеристик дискурсу політичної комунікації відносяться агресивність, ефективність, відстоювання своєї позиції в дискурсі.

Цей підхід пояснює, чому аналіз дискурсу в політичній сфері знаходиться на перетині різних дисциплін. Він вимагає аналізу змісту, завдань і форми дискурсу, який реалізується в певних ситуаціях політичної сфери.

Найрелевантнішим підходом до аналізу структури політичного дискурсу вважається польовий підхід, який дозволяє визначати сфери його зіткнення з іншими різновидами не інституційного (побутовий і художній) і інституційного дискурсу (науковий, релігійний, педагогічний, військовий, юридичний, спортивний, рекламний і ін.) [60, с. 30].

По суті, це тематичний змістовний принцип, який ґрунтований на характері текстової референції. Виділяючи особливу роль засобів масової інформації в реалізації політичного дискурсу, за допомогою яких він стає адресованим до великої аудиторії, публічним, учені говорять про тенденцію до зрощення дискурсу мас-медіа і політичного дискурсу [39, с. 165].

Функціональні особливості політичного дискурсу розглядаються за двома позиціями. А саме [54, с. 12]:

- з позиції системотворчої інтенції політичного дискурсу;
- з позиції виконання загальних мовних функцій.

Увага учених, які вивчають політичний дискурс зосереджена на аналіз його окремих жанрів: політичний анекдот і новорічне звернення до громадян, політична програма і карикатура, політичний плакат і політичний скандал, парламентські дебати і передвиборна полеміка, листівка і політичне інтерв'ю.

Як вважає Е.И. Шейгал, багатовимірність дискурсу у сфері політичної комунікації проявляється в можливості відмінності його жанрового простору за деякими параметрами: міра прототипності, географічна локалізація, соціокультурна специфіка, суб'єктно-адресні стосунки і рівень інституційності [59, с. 225].

Велике розуміння політичного дискурсу, яке включає особистісно-орієнтовану і статусно-орієнтовану комунікацію, дозволяє розділяти жанри політичного дискурсу по осі інституційності, при розташуванні їх послідовно

від максимально інституційних до максимально неформальних: офіційні зустрічі представників держав, міжнародні переговори; політичні документи; розмови політиків, публічні виступи; публічні політичні дискусії; прес-конференція; політичний скандал (знаходиться на межі персонального і особистого); листи і телеграми на знак підтримки або протесту; чутки, анекдоти, розмови в черзі з незнайомими людьми, розмови про політику з друзями і в сім'ї. Стратифікація по суб'єктах політичної комунікації вимагає розмежування не інституційних і інституційних різновидів спілкування [54, с. 14].

У спілкуванні, що включає інститути, виділяються жанри, які характерні для суспільно-інституціональної комунікації (лінія “суспільство – інститут”: виступи на мітингах, накази виборців, листівки, звернення, петиції; лінія “інститут – суспільство”: указ президента, радіозвернення, публічні розмови політиків, плакати, гасла, заклики, закони, декрети, постанови уряду), комунікації між агентами в інститутах (публічна сфера: програмна мова на партійному з'їзді, партійна програма, доповідь на з'їзді, виступ прем'єр-міністра на засіданні Верховної Ради, круглий стіл, парламентські дискусії, зустрічі політичних діячів, переговори; внутрішня сфера: закриті засідання, кулуарне обговорення, службове листування і ін.), комунікації між громадянином і інститутом (голосування на виборах, листи громадян до інститутів і політиків, телеграми).

Соціокультурна диференціація жанрів дискурсу у сфері політичної комунікації, що призводить до формування політичних соціолектів, обумовлена різноманітністю ідеологічних орієнтацій групових політичних суб'єктів [47, с. 64]. Ідеологічна орієнтація закладена в основу політичного соціодіалекта і визначає його номінативний автономний код, який утворений словами-ідеологемами, специфічним набором мовних тактик, стратегій і жанрів.

При дослідженні специфіки жанрових форм з позиції їх співвіднесеної з комунікативними складними подіями політичного дискурсу необхідно

звернутися до концепції В. Е. Гольдина, в узгодженні з якою комунікативні політичні події розглядають як багатожанрові, складні форми: мовна складна подія “зустріч депутатів з виборцями” можна представити такими жанрами, як накази виборців, відповіді на питання, виступ депутата, оголошення та ін. [38, с. 641–643].

Можна виділити наступні критерії, які визначають рівень маргінальності або прототипності жанрових форм: відповідністю головної інтенції політичного дискурсу – первинності тексту, боротьбі за владу і наявності або відсутності перетину з іншими типами дискурсу. До прототипних жанрових форм, виходячи з цього, Е.І. Шейгал відносить первинні, інституціональні жанри: переговори і декрет, гасло і публічна політична мова, парламентські дебати. Політичні периферійні жанри вважаються вторинними жанрами, вони знаходяться на перетині з іншими типами дискурсу. Ці жанри мають своєрідний характер: анекдот і пародія, політична карикатура і графіті, листи читачів і аналітичні статті, політичні мемуари і інтерв'ю і ін. У функціональній структурі простору жанру Е. І. Шейгал виділяє святкові/ритуальні жанри. Основною інтенцією святкових жанрів вважається інтеграція (ювілейна мова, радіозвернення, інавгураційна мова і гасло), а також орієнтаційні жанри (угода, указ і конституція)[59, с.244–245].

У справжньому дослідженні услід за К.Ф. Сєдовим [44, с. 7–11] ми використовуємо наступне визначення жанру: жанр – це вербально-знакове оформлення типових ситуацій громадянської взаємодії людей, яка відповідає конкретним комунікативним цілям, успішна реалізація якого неможлива без урахування чинника і апперцептивного фону адресата. Ми розглядаємо жанр політичного дискурсу як мовну складну подію або гіпержанр, що реалізовує головну інтенцію політичного дискурсу – боротьбу за владу, і що виділяється за такими критеріями, як: функціональна складова, рівень прототипності, географічна локалізація, соціокультурна специфіка, суб'єктно-адресні стосунки, рівень інституційності.

Кожен гіпержанр дискурсу у сфері політичної комунікації піддається розділенню на менші за об'ємом жанри, у складі яких можна виділити одноактні висловлювання, які означають поворот у рамках внутрішньо жанрової інтеракції, тобто мовні тактики або піджанри. У свою чергу, кожна мовна тактика входить в репертуар конкретної мовної стратегії.

Під мовною поведінкою суб'єкта політичного дискурсу слід розуміти багатогранне і складне явище, яке детерміноване інтенціями комунікантів. Політики у боротьбі за владу використовують усі допустимі засоби, а автори політичних текстів ретельно відбирають тактики і стратегії реалізації політичного дискурсу. Мовні стратегії реалізують мовні жанри і формують їх неповторність і індивідуальність.

К.Ф. Сєдов пише: “Попри те, що жанр пропонує мовним особам конкретні норми комунікативної дії, будь-яка жанрова дія з власних властивостей унікальна [12, с. 166]. Різні жанри надають учасникам комунікації неоднаковий набір можливостей. У вибиранні мовних засобів вираження усередині жанру варіативна зумовлюється тактиками і стратегіями мовної поведінки” [12, с. 167]. У визначенні К.Ф. Сєдова внутрішньо-жанрова тактика є мовний акт, який міняє сюжетний поворот в розвитку сюжетної інтеракції. Відбір внутрішньо-жанрових тактик знаходиться залежно від стратегій внутрішньо-жанрової поведінки, детермінованих індивідуальними особливостями мовних осіб, що беруть участь в інтеракції.

Такої ж точки зору дотримується О.Л. Михалева, що розуміє під комунікативною стратегією план оптимальної реалізації комунікативних намірів, який враховує суб'єктивні і об'єктивні умови і чинники, в яких протікає комунікативний акт і які обумовлюють внутрішню і зовнішню тестову структуру і застосування конкретних мовних засобів [29, с. 45]. Для реалізації комунікативної стратегії застосовується набір тактик, які зумовлені інтенціями того, що говорить і представлені сукупністю прийомів, що обумовлюють використання мовних засобів. О.Л. Михалева вважає, що

обраний спосіб спілкування вважається результатом впливу таких констатуючих ознак політичного дискурсу, як присутність адресата-спостерігача і наявність протиборчих сторін.

В результаті цього виникає необхідність вибору стратегій, які дозволяють понизити статус опонента, представивши його незначним політиком, який не заслуговує на увагу, і підвищити власну значущість, що говорить при цьому емоційно впливає на адресата, намагається залучити його в політичне представлення [29, с. 63]. Під впливом названих чинників в політичному дискурсі формуються три стратегії, а саме [2, с. 48]:

1. стратегія театральності, представлена певним набором тактик : провокації, іронізації, попередження, прогнозування, обіцянки, інформування, розмежування, кооперації, спонукання;

2. стратегія на підвищення, яка обслуговується тактикою самовиправдання, відведення критики, неявної само-презентації, презентації, тактикою аналіз – “плюс”;

3. стратегія на пониження, яка реалізується через тактику загрози, зневаги, викриття, безособового звинувачення, звинувачення, тактику аналіз – “мінус”.

Згідно О.Н. Паршиной, стратегії, які використовуються суб'єктами політичного дискурсу, визначені бажанням політика спонукати адресата проголосувати за конкретний політичний інститут, зміцнити або завоювати авторитет, інформувати адресата про предмет мови, про свою позицію стосовно обговорюваних питань, сформуванню емоційний прогнозований настрій адресата, переконати в справедливості власної думки адресну аудиторію. О. Н. Паршина виділяє наступні комунікативні стратегії [37, с.85]: маніпулятивна стратегія; агітаційна стратегія; аргументована стратегія; стратегія переконання; інтерпретаційна інформативна стратегія; стратегія формування емоційного настрою адресата; стратегія утримання влади; стратегія самозахисту; стратегія нападу; стратегія дискредитації; стратегія боротьби за владу; стратегія само-презентації.

Також автор підкреслює залежність стратегії мовної дії від набору тактик, які реалізують кожну стратегію мовної дії. Дослідник відмічає, що для актуалізації однієї і те ж стратегії політик може використати великий репертуар мовних тактик: спонукати проголосувати за певного кандидата можна з використанням засобів дискредитації опонентів або засобів самореклами. З позиції автора, вибір певної тактики політиком залежить від кінцевої мети комунікації, особливостей комунікативної ситуації, а також від типу мовної особи того, що говорить.

О. Н. Паршина пропонує наступну систему класифікації комунікативних стратегій і що реалізують їх тактик в дискурсі у сфері політичної комунікації:

1) Стратегія переконання: агітаційна стратегія: тактика закликів і тактика обіцянок; аргументована стратегія, яка реалізується за допомогою тактики ілюстрації, тактики порівняльного аналізу, вказівки на перспективу і обґрунтованих оцінок;

2) стратегії утримання влади: стратегія створення емоційного настрою адресата : тактики єднання, звернення до емоцій адресата, обліку ціннісних орієнтирів адресата; інформаційно-інтерпретаційна стратегія, яка представлена тактика визнання існування проблеми, акцентування позитивної інформації, роз'яснення, коментування, а також тактикою розгляду проблеми під новою точкою зору і вказівки на шлях її рішення;

3) стратегія боротьби за владу: стратегія самозахисту, який формується завдяки тактиці критики, спростування і виправдання; маніпулятивна стратегія: маніпулятивні тактики і демагогічні прийоми; стратегія нападу і дискредитації представлені тактикою зневаги і звинувачення;

4) стратегія самопрезентації, яка реалізується за допомогою тактики опозиції, тактики солідарності, тактики ототожнення.

Таким чином, ми можемо розглядати політичний дискурс як вербальну комунікацію в певному соціально-психологічному контексті, в якій мовець і

одержувач наділяються визначеними соціальними ролями згідно з їх участю в політичному житті, яке і є предметом комунікації. У політичному дискурсі наочно актуалізується і відбивається суспільна свідомість, тобто політичний дискурс є безпосередньо пов'язаним з ціннісними орієнтаціями в суспільстві.

1.1.1. Функції, тактики та особливості політичного дискурсу.

Політичний дискурс – це явище, яке має особливе соціальне значення в житті суспільства. Боротьба за владу визначає особливості комунікативних дій, основою яких є прагнення впливати на інтелектуальну, волюву і емоційну сфери адресата. У політичному дискурсі визначається інституційне спілкування, яке, на відміну від особово-орієнтованого спілкування, використовує певну систему професійно-орієнтованих знаків, тобто має власну підмову, а також лексику і фразеологію.

Вважається, що політичний дискурс відрізняється від звичайної мови тим, що йому властиві такі характерні риси:

- ❖ термінологічність політичної лексики;
- ❖ специфічна структура дискурсу (результат використання іноді досить своєрідних мовних прийомів);
- ❖ специфічна реалізація дискурсу, його звукове або письмове оформлення.

Важлива функція мови, що активно використовується в політичному дискурсі, реалізується через застосування мовних стратегій. Стратегія визначається як “сукупність мовних дій”, “ланцюжок рішень того, що говорить, його виборів певних комунікативних дій і мовних засобів”[37, с.87].

Окрім інституційності, яка розглянута вище, до системотворчих ознак політичного дискурсу можна віднести інформативність, смислову невизначеність, фантомність, езотеричність, динамічність, чинник мас-медіа, дистанційованість, авторитарність і театральність. Ці усі ознаки мають певну специфіку, обумовлену в політичній складовій дискурсу у сфері політичної комунікації.

У широкому сенсі стратегія розуміється як надзадача мови, продиктована практичними цілями того, хто говорить. Стратегія в політичному дискурсі визначається цілями, які спонукають до життя політичне спілкування.

Зазвичай, політик під час своєї промови прагне до:

А) спонукати адресата віддати свій голос на виборах за певного кандидата, партію, блок, рух;

Б) завоювати авторитет або зміцнити свій імідж, “сподобатися народу”;

В) умовити адресата погодитися з тим, що говорить, його думкою, прийняти його точку зору;

Г) зробити певний емоційний настрій, викликати певний емоційний стан адресата;

Д) надати адресатові нові знання, нові уявлення про предмет і об'єкт мови, інформувати адресата про свою позицію з якого-небудь питання.

Тактика – це використання певних прийомів, способів досягнення якої-небудь мети, лінія поведінки людей. Мовні тактики в політичному дискурсі є вибором і послідовністю мовних дій [37, с. 44].

Слід розрізняти такі мовні тактики політичного дискурсу:

1) тактика звинувачення: намір адресанта принизити, виставити в смішному виді опонентів;

2) маніпулятивна тактика: доведення до адресата негативної інформації для досягнення поставленої мети;

3) тактики критики: слугує для самозахисту адресантів;

4) тактики спростування: спростування негативної оцінки вчинків, позначення певної позиції;

5) тактика роз'яснення: доведення додаткової інформації для повного розуміння виниклих питань;

6) тактика коментування. пояснення сенсу висловлювань;

7) тактика єднання. служить для об'єднання адресанта з адресатами;

Ефективність політичного дискурсу полягає в навіюванні адресатам-громадянам співтовариства необхідності “політично правильних” дій і оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу – не описати, а переконати, оживити в адресатові наміри, дати ґрунт для переконання і спонукати до дії.

Характерними ознаками політичного дискурсу є [57, с. 221]:

- ❖ смислова невизначеність (політики часто уникають висловлювань своїх думок в максимально узагальненому виді);
- ❖ фантомність (багато знаків політичної мови не мають реального денотата);
- ❖ ірраціональність (опора на підсвідомість);
- ❖ езотеричність (справжній сенс багатьох політичних висловлювань зрозумілий тільки обраним);
- ❖ дистанційованість і театральність (необхідність політиків “працювати на публіку”, притягаючи її своїм іміджем).

Функції, які зазвичай виділяють в політичному дискурсі:

1. Комунікативна функція, спрямована на передачу інформації, покликана зробити дію на перетворення існуючої у свідомості адресата картини політичного світу. Ця функція активно проявляється в усіх сферах комунікації, але її реалізація в кожній сфері має свою специфіку. У політичних текстах постійно можна зустріти інформацію про ті, або інші події в політичному житті суспільства. Політики зазвичай намагаються притягнути увагу до інформації, яка здатна їх представити у вигідному світлі, і відвернути громадську увагу від інформації, здатної завдати шкоди їх інтересам [57, с. 92].

2. Спонукальна функція – це функція дії на адресата. Також її називають апелятивною, конотативною, регулятивною, інструментальною. Її завданням є мобілізація виборців для проведення певних акцій. Спонукальна функція покликана емоційно впливати на громадян, формувати в їх

свідомості певну політичну картину світу, долати існуючі в суспільстві протиріччя [57. с. 93].

3. Емоційна функція спрямована на вираження авторських емоцій і збудження емоцій адресата. Створення необхідного емоційного фону – це важливий попередній крок для подальшого переконання адресата і спонукання його до необхідних дій. Політична мова може викликати розгубленість, невпевненість і страх у політичних опонентів, що частенько сприяє зміцненню влади. Загрози і обіцянки можуть стимулювати політичних опонентів до якихось дій.

Функціональна специфіка дискурсу політичної комунікації по відношенню до інших видів дискурсу представлена застосування у вигляді інструменту політичної влади, що реалізовується в оволодінні владою, боротьбі за неї, збереженні влади, здійсненні, стабілізації і перерозподілі влади. Це надає можливість виділити основні функції дискурсу політичної комунікації, які вважаються аспектами прояву аналізованої функції: інтеграція групових політичних агентів і функції диференціації, функції атональності і гармонізації, інтерпретація та орієнтація, акціональна і інформаційна функція, функція контролю і спонукання [54, с. 76].

Отже, поняття політичний дискурс ми можемо трактувати як своєрідна знакова система, в якій відбувається модифікація семантики і функцій різних типів мовних одиниць і стандартних мовних дій. Метою політичного дискурсу є боротьба за владу, що припускає його основні функції: маніпуляцію свідомістю, інтеграцію і диференціацію групових агентів політики, тощо. Політичний дискурс стикається з іншими різновидами інституційного дискурсу (науковим, педагогічним, юридичним, релігійним, тощо), а також з неінституційними формами спілкування (художній і побутовий дискурс).

Найважливішою характеристикою мовної поведінки політичних лідерів є використовувані ними комунікативних стратегії, прийомів і тактик, які сприяють досягненню цілей і емоційної взаємодії з слухачами.

1.1.2. Особливості передвиборчого політичного дискурсу.

Передвиборний дискурс як об'єкт лінгвістичного вивчення неодноразово привертав увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників [63; 64; 58; 66; 73; 75; 84].

В. Л. Бенуа виділяє шість початкових положень (чи аксіом), на яких ґрунтована функціональна теорія дискурсу політичної кампанії стосовно виборчих кампаній США:

- 1) Голосування – це акт порівняння.
- 2) Кандидати повинні виділятися серед опонентів.
- 3) Повідомлення політичної кампанії – важлива рушійна сила для розрізнення кандидатів.
- 4) Вихваляння, напад і захист – методи створення переважного образу кандидата.
- 5) Дискурс виборів розгортається навколо двох тим: політики і особи кандидатів.
- 6) Кандидат повинен отримати більшість голосів виборців, що беруть участь у виборах [64, с. 23].

Водак наводить нам такі компоненти передвиборчого дискурсу [84, с.130]:

- ❖ Політична суб'єктивність забезпечується участю декількох кандидатів на пост президента країни;
- ❖ публічність пояснюється наявністю широкої адресної аудиторії – громадян країни, що мають конституційно закріплене виборче право;
- ❖ конвенційність – засіб завоювання розташування виборців і залучення їх на свою сторону шляхом досягнення угоди з виборцями, нерідко в результаті “торгу”;
- ❖ оцінювання – обов'язковий атрибут передвиборної комунікації, пов'язаний з тим, що виборцеві необхідно оцінити професійні і особисті достоїнства кожного з суб'єктів дискурсу для ухвалення усвідомленого рішення. Крім того, в оцінці самого кандидата (частіше на негативну)

піддаються і інші учасники дискурсу : політичні опоненти, діючий апарат влади, в деяких випадках навіть представники прямої адресної аудиторії;

- ❖ агонія, що найяскравіше простежується в створенні так званих “ми-дискурс” і “вони-дискурс” для позначення круга “своїх” і “чужих” як найбільш прототипних для передвиборної комунікації;

- ❖ агресивність проявляється в наступному: в дискредитації суперника з метою доказу його професійної і іншої неспроможності і, як наслідок, нездатності займати пост, на який він претендує; у широкомасштабній критиці діючих державних структур. Нерідко об'єктами агресії стають і представники виборців. Більше того, історії проведення передвиборних кампаній, відомі випадки реалізації актів не лише мовної, але і “прямої невербальної” (фізичної) агресії;

- ❖ відстоювання власної точки зору суб'єктом передвиборного дискурсу, як аргумент на користь достоїнств кандидата і його політичної програми;

- ❖ інформативність – це необхідна складова передвиборного дискурсу, відповідальна за забезпечення виборців адекватною інформацією про політика, що балотується, його передвиборну платформу, професійні досягнення і т. д.;

- ❖ смислова невизначеність передвиборного, так само як і політичного дискурсу, обумовлена рядом семантичних (абстрактність і широта, складність значення, відсутність чітких відмінностей у слів з різним значенням, відносність позначення і т. д.) і прагматичних чинників (маніпулятивність передвиборної комунікації);

- ❖ динамічність проявляється в мінливості найбільш актуальної і споживаної частини політичного словника;

- ❖ чинник мас-медіа полягає в тому, що ЗМІ виконують функцію медіатора між суб'єктом і народом. За оцінкою організаторів передвиборних кампаній, ЗМІ належить ключова роль в створенні інформаційного простору передвиборної комунікації (адресна аудиторія дістає можливість стати

свідком і безпосереднім спостерігачем політичних подій), але не у формуванні електорального рішення;

- ❖ дистанційованість зводиться до існуючого розділення політиків і народу, що проявляється фізично, комунікативно, символічно, психологічно та інформаційно. Проте в передвиборній комунікації робляться спроби подолання розриву між виборцями і кандидатами для формування довіри до останніх;

- ❖ авторитарність полягає в дистанції, що варіюється по осі “монолог – діалог”, причому зразки монологічного за формою і змістом спілкування ми зустрічаємо навіть в передвиборних дискурсах держав, що обрали демократичний шлях розвитку;

- ❖ театральність зумовлена специфікою адресата передвиборної комунікації (масовий спостерігач), проявляється в сюжетно-ролевому компоненті і метафоричності;

- ❖ агітаційність детермінована спрямованістю передвиборного дискурсу на роботу впливу на пряму адресну аудиторію;

- ❖ створення яскравих, впізнаних образів політиків-номінантів на пост президента як спосіб самопрезентації кандидата;

- ❖ прагнення до виграшу зумовлене в презентації суб'єкта передвиборного дискурсу як найбільш перспективного і гідного кандидата на шуканий пост;

- ❖ ідеологічність зумовлена тим, що усі учасники передвиборної комунікації виступають суб'єктами ідеології, що ретранслюють певну систему поглядів і цінностей;

- ❖ міфологічність – це середовище, необхідне для існування і підтримки характерних образів, стереотипів, переконань, вірувань (віра в “сильну руку”, “американську мрію”, тощо);

- ❖ прогноз проявляється в спробах населення країни, у тому числі претендентів на пост президента, і усієї світової спільноти передбачити

результат майбутніх виборів. Сам результат, у свою чергу, розглядається як засадничий чинник для визначення курсу країни на наступні чотири роки;

- ❖ маніпулятивність передвиборного дискурсу обумовлена рядом прагматичних чинників, що забезпечують залучення максимально можливої кількості виборців на сторону кандидата, що балотується;

- ❖ експресивність – обов'язковий атрибут передвиборної комунікації, покликаний переконати виборців в громадянській відповідальності і професійній симпатії суб'єктів дискурсу. Міра експресивності безпосередньо залежить від жанрової форми, що реалізовує дискурс, а в деяких випадках і від індивідуального стилю самого суб'єкта;

- ❖ аргументованість – зважена, обдумана презентація змісту передвиборного дискурсу, що має значний маніпулятивний потенціал.

- ❖ фатичність – банальність змісту дискурсу, відсутність нової, актуальної інформації, багатократне повторення вже наявних відомостей з метою підтримки певного інформаційного фону;

Очевидно, що відмічені нами характеристики передвиборчого дискурсу обумовлені системоутворюючою метою дискурсу і виступають як форми і способи її досягнення, актуалізуючи різні аспекти функціональної специфіки передвиборної комунікації.

Р. Водак в своїх дослідженнях наділяє передвиборчий дискурс наступними складними жанровими формами:

- ❖ коментар поточних подій;
- ❖ телевізійні ролики-презентації партій і політиків;
- ❖ теледебати;
- ❖ мітинг;
- ❖ партійний форум;
- ❖ зустріч з виборцями;
- ❖ інтернет – щоденник;
- ❖ інтернет-прес-конференція [83, с. 31].

Кожен гіпержанр передвиборчого дискурсу піддається розчленуванню на менші за об'ємом жанри, повторюючи жанрову специфіку політичного дискурсу. Так, наприклад, гіпержанр “зустріч з виборцями” включає такі жанри, як “самопрезентація”, “постановка завдання”, “спосіб вирішення проблеми”, “негативні наслідки іншого способу вирішення проблеми”.

Основним завданням передвиборчого політичного дискурсу є навіювання адресатам (виборцям, громадянам суспільства) необхідність здійснення “політично правильних” дій і/або оцінок. Дія на сприймаючу свідомість (адресата) може виявлятися різними методами і націлено на зміну спочатку наявної у індивіда картини політичного світу, шляхом впровадження у свідомість адресата певних думок, стосунків і/або установок. Найчастіше це відбувається не прямо (наприклад, особливим мовним формулюванням) і необов'язково пов'язано з брехнею і спотворенням фактів [7, с. 15].

Таким чином, враховуючи характерні особливості передвиборчої агітації, можна визначити передвиборчий дискурс як жанр політичного дискурсу, що об'єктивувався у вигляді сукупності текстів, що містять матеріали агітаційного характеру, мають відношення до конкретної передвиборчої кампанії і поширюваних в строго певні часові проміжки. Основною функцією цих текстів (усних і письмових) є дія на свідомість адресата комунікації (потенційного виборця) з метою спонукання в ньому намірів до дій, які можуть не співпадати з його власними інтересами, але будуть вигідні адресантові.

1.2. Концептуальна метафора у сучасній когнітивно-дискурсивній парадигмі

Феномен метафори ще з часів Арістотеля знаходиться під пильною увагою вчених і активно вивчається не лише в лінгвістиці, але також і у філософії, когнітивній психолінгвістиці та інших науках. Результати досліджень останніх десятиліть дають підстави вважати, що метафора відіграє важливу роль в інтеграції вербальної і чуттєво-образної систем людини і сприяє формуванню колективної і особової картини світу. Проте остаточного розуміння функціонування метафор й досі немає, бо на сьогодні не створено єдиної теорії метафори як механізму концептуалізації [3, с. 16].

Виділяють наступні концепції метафори:

1. Порівняно-фігуративна: забезпечує метафорі особливий пізнавальний потенціал, стверджуючи, що її сенс буквальний, не залежить від контексту, метафора не міняє сенс мовних одиниць і ґрунтується на принципі аналогії і безпосередньої схожості.

Серед основних сучасних представників цієї концепції Д. Девідсон і Д. Карні, витоки ж цього трактування метафори йдуть від своєрідного тлумачення думки Арістотеля. Автори розуміють метафору як “буквальне перенесення” “буквальних значень”, термінів на основі аналогії та схожості, тобто метафора стала зводитися до буквального порівняння [72, с. 124]. У інших інтерпретаціях цей підхід дістав назву компаративістського або субстантивного. Д. Девідсон розрізняє, що слова означають (заперечується наявність якого-небудь іншого, окрім буквального, значення слів) і те, як вони вживаються (метафора) [72, с. 124].

Проте навіть в процесі образного вживання слова зберігають буквальний сенс, інакше комунікація, на думку Д. Девідсона, була б неможлива, інакше кажучи, міняється виключно контекст слововживання, але сенс стійкий і від контексту не залежить. Девідсон ігнорує історичні факти розвитку природних і наукових мов і трансформації сенсів. Його точка

зору базується на філософському субстанціоналізмі (світ є система речей субстанцій, їх атрибутів), а звідси і розуміння мови, як системи термінів, що однозначно означають окремі аспекти буття [43, с. 173].

2. Образно-емоційна: метафора не має чіткого пізнавального потенціалу, оскільки вона пов'язана не з абстрактними поняттями, а лише з емоціями, образами, конкретно-чуттєвими значеннями. Основна функція метафори згідно з цим підходом це візуалізація, представлення абстрактних категорій в чуттєвій наочній формі, рішення експресивних, комунікативних завдань.

Один з основних представників цього напрямку Г. Штерн, що спирався, з одного боку, на праці німецького психолога В. Вундта, а з іншого, на Г. Фреге в його міркуваннях про логіко-семантичну структуру мови. Психологізм метафоризації криється в розумінні значення як психічного акту, “за допомогою якого слово співвідноситься зі своїм що означає” [3, с.35]. Одночасно логічний аналіз значення виділяє в ньому вказівку на об'єкт, суб'єктивне сприйняття суб'єкта і зміст базового значення слова [3, с.35].

3. Прагматична інтерпретація метафори виходить з її контекстуального фону і обставин формування, тобто приймаються до уваги екстралінгвістичні чинники (С. Левін, Дж. Серль, Т. Коен і ін.). В якості теоретичної основи прагматичного підходу нерідко використовуються положення Дж. Остіна про “мовні акти”, згідно з якими пропозиція не лише передає сенс, але і містить деяку комунікативну дію, як попередження, наказ, запитання і ін. [75, с. 85]. Мовна дія розуміється як акт творчої комунікативної діяльності суб'єктів.

4. Когнітивна модель (початок розробки пов'язаний з іменами Е. МакКормака, Дж. Лакоффа, М. Джонсона) затверджує наявність семантичного і когнітивного рівнів ідеальних структур. Суть концепції зводиться до того, що при розгляді метафори ззовні (форма висловлювання) досліджується зв'язок культурного контексту і людської свідомості (це так звана “поверхнева” мова). При розгляді метафори зсередини (семантика,

абстрактний сенс) метафора трактується як когнітивний процес, який дозволяє поглибити наше знання про світ і створити нові теорії. [3, с. 359].

Значення слів не існує самотійно тільки в мові, як не існує і тільки у свідомості того, хто говорить, воно може бути виявлене тільки у відношенні що “ той хто говорить – мова – той, хто слухає”, оскільки семантичне поле структура нестійка, динамічна [3, с. 36]. Тут, як вважають когнітивісти, відкривається потенціал для дослідження співвідношення семантичного поля і концептуальної форми мислення.

Іноземні дослідники концептуальних метафор стверджують, що “концептосфера людини побудована метафорично” [73, с. 74], тому метафоричні висловлювання в мові пов’язані з метафоричними концептами, що свідчить про те, що вони і є мовними реалізаціями метафоричних концептів.

Метафоричний концепт є образом, який передає зміст конструкції нашої дійсності: за допомогою обаразів ми вивчаємо, що для нас є нормальним й автентичним. Сам концепт формується через чуттєве пізнання дійсності. Американські когнітологи Дж. Лакофф та М. Джонсон дійшли до висновку, що під час концептуалізації предмета чи стану речей ми залуцаємо свій буденний досвід з іншими предметами та речами та переносимо його на об’єкт концептуалізації. Метафори концепти викликають емоції, задіюючи при цьому певні рецептори нашого організму [73, с. 75].

Саме поняття “когнітивна теорія метафори” ввів Ерл МакКормак. Метафора для нього – пізнавальний процес, що породжується глибинними структурами розуму, автор встановив три рівні пояснення: поверхнева мова, семантика і синтаксис, пізнання [74, с. 18].

Метафора активна, вона впливає на наш спосіб досягнення світу, може розумітися і як когнітивний процес, що формує нові поняття, так і як культурний процес, що змінює мову. Метафора є процесом дії когнітивного рівня на формальний семантичний. Е. МакКормак вказує на наявність різниці

між буквальним і метафоричним значенням мови, але буквальне розуміння метафори не є неправдивим розумінням.

Дж. Лакофф для побудови власної теорії використовує поняття лінгвістичного гештальту який і є тією глибинною структурою, яка бере участь в освіті інтерпретації висловлювань [73, с. 388]. Лінгвістичний гештальт формується на основі діалектичної єдності фізичної (орієнтаційні – пов'язані з просторовими стосунками і онтологічні, що стосуються до об'єктів і речовин) пізнавальної (інтелектуальною) і соціально-культурної діяльності. Таким чином, метафора пов'язана не лише з мовою, але і з мисленнєвою діяльністю, та є когнітивною формою досягнення реальності, що відповідає за концептуалізацію реальності.

Зважаючи на зростаючий інтерес до дослідження концептуальної метафори, у лінгвістиці знаходять своє відображення різні методики аналізу цього явища. Нині вкрай важливим напрямом аналізу дискурсу є концептуальний аналіз. Одним з найважливіших понять для аналізу дискурсу в цілому постає концептуальна метафора [57, с. 18].

Основне положення когнітивної теорії метафори, розробленої американськими вченими Дж. Лакоффом і М. Джонсоном в монографії “Метафори, якими ми живемо”, полягає в наступному: “В основі процесів метафоризації лежать процедури обробки структур знань – фреймів і сценаріїв. Знання, що реалізуються у фреймах і сценаріях є узагальненим досвідом взаємодії людини з навколишнім світом – як зі світом об'єктів, так і соціумом” [73, с. 157].

Наразі когнітивному підходу дослідження метафори належить центральне місце в сучасній когнітивістиці, а запропонована Дж. Лакоффом і М. Джонсоном теорія в наші дні широко визнана у світовій науці. Вона застосовується в практичних дослідженнях найширшого спектру.

Завдяки такому підходу метафора виявляється за рамками мовної системи. Вона розглядається, як явище взаємодії культури, мови і мислення. У монографії “Сучасна теорія метафори” Дж. Лакофф і М. Джонсон

диференціюють поняття “концептуальна метафора” і “метафоричне вираження”, особливо звертаючи увагу, що “локус метафори в думці, а не в мові” [73, с. 214].

Дослідники на матеріалі англійської мови виділяють системи метафор, які базуються на точках зору по відношенню до певних об'єктів позначення, прийнятих в суспільстві. Подібні метафори вони називають концептуальними. За словами Дж. Лакоффа і М. Джонсона, термін “концептуальна метафора” дозволяє диференціювати мовні засоби вираження і що лежить в їх основі когнітивного процесу, тобто розуміння одного явища в термінах іншого [73, с. 262].

Таким чином, концептуальні метафори це “стійкі відповідності між областю джерела і областю мети зафіксовані в мовній і культурній традиції суспільства” [3, с. 37]. Дж. Лакофф говорить про те, що “згідно теорії концептуальної метафори у основі метафоризації лежить процес взаємодії двох структур знань (фреймами і сценаріями) двох концептуальних доменів – концептосфера джерела та концептосфера мети ” [73, с. 262].

Усе вищевикладене дає підстави зробити висновок, що термін “концептуальна метафора” в розумінні Дж. Лакоффа і М. Джонсона дає можливість відокремити когнітивний процес, який лежить в основі мовних засобів вираження, від самих цих засобів. У зв'язку з цим, американські дослідники виділяють деяку кількість когнітивних метафор, що діють у свідомості людини. За допомогою когнітивної метафори стає можливим осмислення одних концептів через інші, які служать еталоном, тобто є базовими.

На основі прикладів з повсякденної мови Дж. Лакофф і М. Джонсон приходять до висновку про те, що метафора є найважливішим концептуальним механізмом, який допомагає нам зрозуміти абстрактні поняття, й міркувати про них. Подібний механізм властивий свідомості будь-якої людини, що говорить на тій або іншій мові. Метафори існують в концептуальній системі людини [73, с. 263].

Саме тому метафори стають важливими як мовні вирази. Дж. Лакофф стверджує, що “когнітивні метафори створюють асоціації між концептуальними категоріями, що склалися, породжуючи частіші мовні метафори. В той же час, система загальноприйнятих концептуальних метафор головним чином автоматична і сприймається як самоочевидний опис розумових процесів” [73, с. 26].

Висновок зроблений американськими дослідниками, зводиться до того, що “метафора належить не лише мові, тобто не лише словам з неї. Вони стверджують, що процеси людського мислення багато в чому метафоричні. Це той випадок, коли ми говоримо, що концептуальна система структурована і визначена з допомогою метафори” [73, с. 27].

До теперішнього часу у вітчизняній когнітивістиці також намітилися декілька підходів до дослідження когнітивної метафори. Застосовуючи дискурсивний підхід до аналізу концептуальної метафори, Є.В. Будаєв стверджував, що дискурсивний підхід до аналізу лінгвістичних явищ досить поширений в сучасних наукових дослідженнях.

Підводячи підсумок порівняльному аналізу підходів до розуміння метафори і її функцій, сформулюємо робоче визначення концептуальної метафори. Концептуальна метафора – це когнітивний інструмент, що сприяє утворенню нових концептуальних форм інтерпретації реальності шляхом проектування і бачення одного об'єкту через інший. Первинним в генезисі концептуальної метафори є її місце в людській свідомості, вторинним – приналежність мові.

Концептуальна метафора формулюється не об'єктивним, а емпіричним, інакше кажучи, ґрунтованим на взаємодії людей зі світом об'єктів які нас оточують. Результатом концептуального метафоричного перенесення являється попереднє виявлення нових сенсів, структуризація людського досвіду і, як наслідок, вибудовування пізнавальної і комунікативної діяльності.

1.2.1. Види концептуальної метафори.

Метафора є однією з основних прийомів пізнання людиною об'єктів навколишнього реальності, їх номінації та створення художніх образів, а також породження нових значень [67, с. 201]. Антропоцентричний і когнітивний підходи до трактування мовних явищ допомагають краще проникнути в сутність процесу метафоричного перенесення. Зокрема, у теорії Дж. Лакоффа і М. Джонсона метафори розглядаються як розумовий механізм структурування пізнавального досвіду [73, с. 12].

Дж. Лакофф і М. Джонсон пояснюють механізм формування метафори наступним чином. У кожній метафорі існують цільова і висхідна зони; дієслова руху можуть вживатися у значенні дієслів мовлення, значить, рух стає цільовою зоною для мови, яка, в свою чергу виявляється висхідною. Висхідна зона конкретна і антропоцентрична: для її створення, як правило, широко використовується певна особа, зокрема, частини тіла (наприклад, *шия, рука, the heart of the problem*, тощо), положення в просторі та рух (наприклад, *він в люті, she was deeply moved*).

Таким чином, здійснюється спроба осмислення деяких загальних процедур метафоризації у природних мовах. Найчастіше для цього наводиться таке пояснення, що концептосфера мети є більш абстрактною і не має яскраво виражених фізичних характеристик, немов “вимагає” метафоризації, для чого необхідно звернутися до концептосфери джерела, значення якої конкретно.

Серед метафор виділяється дві значущі область-вказівки на навколишню реальність. Висхідна концептуальна область або концептосфера джерела (*source domain*) – це саме той важливий елемент, на базі якого здійснюється перенесення значення. Друга область – це цільова концептуальна область або концептосфера мети (*target domain*).

В межах когнітивної теорії метафори концептосфера джерела є узагальненням практичного досвіду життя людини в світі. Знання в області вивчення зроблені у вигляді образ-схем (*image schemas*), які є відносно

простими когнітивними структурами, що незмінно відтворюються в процесі фізичної взаємодії людини зі світом.

Дж. Лакофф стверджував, що стійкі відповідності між сферою джерела і сферою мети, що встановилися в мовній і культурній традиції того чи іншого народу, отримали назву “концептуальні метафори”. В межах дескриптивної теорії метафори, метафорична проекція є функцією відображення складових частин сфери джерела в складові частини сфери мети. Таким чином, джерело стає “сферою відправлення” функції відображення, а мета – “сферою прибуття” [73, с. 98].

Як результат, формується відповідність між концептосферою джерела і мети, стабільність цієї відповідності в кожному окремому випадку значно варіюється – від найменш стабільних метафор до стійких “стертих” метафор, що встановилися в суспільстві. Коли елементи сфери мети мають чітку структуру, відповідність між елементами в сферах мети та джерела у метафоричній функції відображення може бути однаковою.

Відповідно за характером і способом, за якими відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, Дж. Лакофф і М. Джонсон поділяють концептуальні метафори на три типи: структурні, онтологічні та орієнтаційні [73, с. 104]. Розглянемо визначення і особливості цих метафор:

1. Структурні метафори – це концептуалізація абстрактних сутностей за допомогою відомих, конкретних елементів людського досвіду. Ґрунтуючись на структурованих і в зв'язку з цим прозорих елементах досвіду, людина впорядковує і конкретизує абстрактні області знання. Ця форма метафоризації точно простежується в граматичних категоріях, що представляють собою продукт переосмислення абстрактних модифікаційних (тобто граматичних) особливостей між структурними елементами мови. Так, дієслово *check out* використовується для репрезентації концепту “DIE” [73, с.36]. У цьому випадку евфемістична заміна спирається на уявлення про життя як готель, у якому такий компонент змісту висхідного концепту, як

відхід із життя, репрезентується за рахунок відповідного компонента похідної структури – виїзд з готелю. Приклади структурних метафор: ARGUMENT IS WAR, TIME IS MONEY, IDEAS ARE FOOD, LOVE IS JOURNEY.

2. Орієнтаційні метафори структурують різноманітні зрозумілі сфери відповідно до основних лінійних орієнтацій людини в просторі, які добре знайомі і відомі завдяки моторному досвіду. Ці метафори складаються з просторових протиставлень за типами “ВЕРХ – НИЗ”, “ВСЕРЕДИНІ – ЗОВНІ”, “ПЕРЕДНЯ СТОРОНА – ЗАДНЯ СТОРОНА”, “ГЛИБОКИЙ – МІЛКИЙ”, “ЦЕНТРАЛЬНИЙ – ПЕРИФЕРІЙНИЙ”. Орієнтаційні метафори виду “ВЕРХ – НИЗ” базуються на тому понятті, що відчуття щастя порівнюється з прагненням вгору, з польотом, а відчуття нещастя – з падінням (наприклад, *in low spirits*). Так, будь-який прогрес або позитивна зміна людина сприймає як рух вгору по аналогії з ростом, що також має вертикальну спрямованість.

Орієнтаційні метафори не є довільними, вони засновані на фізичному і культурному досвіді. Незважаючи на те, що протиставлення типу “ВЕРХ – НИЗ”, “ВСЕРЕДИНІ – ЗОВНІ” мають фізичну природу, Дж. Лакофф зауважує, що засновані на них орієнтаційні метафори відрізняються в різних культурах. Наприклад, існують культури, в межах яких майбутнє сприймається попереду, в інших же культурах – позаду [73, с. 108].

Частотність орієнтаційних метафор в мовній спільноті показує особливість кругозору в когнітивних типологіях. Наприклад, метафори, що засновані на опозиції “ВГОРУ – ВНИЗ” (наприклад, *хороше – вгорі, погане – внизу; радість – вгорі, печаль – внизу*) є значно більш поширеними, ніж метафори “ВПЕРЕД – НАЗАД” (наприклад, *майбутнє – попереду, минуле – позаду*), останні в свою чергу більш поширені, ніж метафори, засновані на опозиції “ЛІВИЙ – ПРАВИЙ” (наприклад, *хороше – справа, погане – зліва*).

З позиції об’єктивізму може здатися, що будь-який просторовий вимір має володіти одним і тим же ступенем описової сили. Проте, з позиції

суб'єктивізму можна відзначити, що набагато менша поширеність метафор, заснованих на опозиції “ЛІВЕ – ПРАВЕ” швидше пов'язана з тим, що людське тіло відносно симетричне в цих напрямках. Подібна симетрія не спостерігається в напрямках “ВПЕРЕД – НАЗАД” і “ВГОРУ – ВНИЗ”. Приклади орієнтаційних метафор: HIGH STATUS IS UP, LOW IS DOWN, CONSCIOUS IS UP, UNCONSCIOUS IS DOWN.

3. Онтологічні метафори базуються на проектуванні властивостей предметів навколишньої дійсності (крихкість, твердість, і т.д.), на абстрактні поняття, наприклад, розум, емоції, мораль, і т.д. (наприклад, *Jane is very fragile?* – *Джейн дуже тендітна?*) [73, с. 208]. Цей приклад демонструє метафоричне перенесення на емоційні якості властивостей, які специфічні для предметів, що легко ламаються.

В результаті осмислення досвіду, людина здатна виокремлювати деякі його елементи та інтерпретувати їх як дискретні сутності або речовини того чи іншого єдиного типу. Завдяки цьому можливо посилатися на них, об'єднувати в категорії, класи та визначати їх кількість, і таким чином міркувати про них.

За аналогією з орієнтаційними метафорами, які формуються на основі даних людського досвіду просторової орієнтації, онтологічні метафори базуються на індивідуально людському досвіді, пов'язаному з фізичними об'єктами, зокрема, з людським тілом, тобто онтологічні метафори – це способи трактування подій, вчинків, емоцій, і т. д. як предметів або речовин.

У більшості випадків носії мови не помічають наявності онтологічних метафор. Це можна пояснити тим, що ці метафори, так само як і орієнтаційні, мають дуже вузьку сферу використання – використовуються як спосіб позначення явищ, їх кількісних характеристик, тощо.

В залежності від типу мети існують різні типи онтологічних метафор. Так, наприклад, метафори пов'язані з категорією “вмістилища”, застосовуються для позначення обмеженого простору. Людина є фізичною істотою, яка обмежена у конкретному просторі і відокремлена від

навколишнього світу певними елементами, таким чином інший світ сприймається людиною як такий, що знаходиться поза її межами. Кожна людина – це вмістилище, яке обмежене поверхнею тіла і володіє можливістю орієнтації по типу “всередині – ззовні”. Цю орієнтацію людина проектує на інші фізичні об'єкти, які також обмежені поверхнями. У такий спосіб вона сприймає і їх як вмістилища, які володіють внутрішнім простором і відокремлені від зовнішнього світу [73, с. 211]. Приклади онтологічних метафор: NATION IS A PERSON, COMPANIES ARE LIONS, JOBS ARE PEOPLE, PATRIOTISM IS A DOCTOR.

З початку створення теорії про концептуальні метафори в 1980 році до її складу було додано багато важливих внесків. Одним з них є первинна гіпотеза Грейді про концептуальну метафору [73]. Нова гіпотеза становить важливий прогрес у концептуальній теорії метафори, оскільки вона намагається пояснити основні суперечливі моменти традиційної точки зору когнітивної лінгвістики, такі як циркулярність щодо ідентифікації концептуальної метафори, відсутність експериментальної бази між деяким джерелом і цільовим доменом, а також несхожість деяких зіставлення. Однак, окрім спроби шукати пояснення виникнення всіх метафор із нашого безпосереднього тілесного досвіду, ще одним цікавим аспектом пропонованого вдосконалення є той факт, що він відкриває можливості фальсифікації теорії.

Грейді стверджує, що поява і природа концептуальних метафор часто ґрунтуються на більш досвідчених метафоричних зразках, які називаються первинними або примітивними метафорами, що виражають періодичну кореляцію в наших втілених переживаннях. Первинні метафори можуть поєднуватися, в результаті чого складаються в комплексні метафори, такі як ТЕОРІЇ ЦЕ БУДІВЛІ, утворені первинними метафорами УСТАНОВА ЦЕ ФІЗИЧНА СТРУКТУРА та ДУМКИ ЦЕ НЕПОХИТНИЙ ОБ'ЄКТ [70, с. 17].

До 1997 року вважалося, що метафори породжуються в результаті рівня абстрактності деяких областей нашого досвіду. Більш абстрактні, не

чітко окреслені домени потребували більш конкретних, фізичних та чітко окреслених доменів, щоб бути вираженими. Ось чому абстрактне поняття, як бажання, часто виражається як більш конкретний, так і фізичний досвід, такий як “голод” наприклад, “*він голодний до визнання*”. Однак, чому певні конкретні області використовуються для розмови про певні абстрактні області, теорія не пояснила. [70, с.18]. Приклади структурних метафор: TAXES ARE PAIN, THE POLITICAL SYSTEM IS A MACHINE, SAFETY IS A BUILDING, PEACE IS STABILITY PEACE IS STABILITY.

Таким чином, орієнтаційний, структурний і онтологічний типи концептуальної метафори пояснюють механізм осмислення людиною власного досвіду, взаємодії з навколишнім середовищем і показують способи розумового впорядкування сформованих знань, а комплексний тип концептуальної метафори створений на поєднанні первинних метафор з більш абстрактними доменами задля вираження більш конкретного, фізичного домену.

1.2.2. Засоби перекладу концептуальної метафори у політичному дискурсі.

У сучасній когнітивній теорії яскраво продемонстровано, що метафора-це цілком закономірне явище в текстах, що відносяться до більшості функціональних стилів: метафора широко використовується в науковій, побутовій, політичній, публіцистичній промові (Дж. Лакофф, М. Джонсон, И.М. Кобозева, Ж. Фоконье та ін.) [73, с. 204].

Складність перекладу метафори значною мірою пов'язана з відмінностями між метафоричними системами, існуючими у відповідних мовах. Наприклад, метафоричні образи, характерні для англійської мови, нерідко відсутні в українській мові, і навпаки. Тому, далеко не завжди можливе просте перенесення метафор українського тексту в англійський, або навпаки. У зв'язку з цим періодично виникає необхідність зміни метафоричного образу. Така заміна допомагає зберегти рівень експресії оригіналу і зробити переклад більше ідіоматичним [10, с. 98].

У теорії перекладу існує “закон збереження метафори”, відповідно до якого метафоричний образ повинен в міру можливості зберігатися при перекладі. Недотримання цього закону призводить до того, що сенс фрази змінюється, а її естетичний і прагматичний ефект знижується [19, с. 31].

К.Ф. Сєдов розмежовує чотири наступні способи передавання метафор:

1) еквівалентні відповідності. цей спосіб перекладу можливо використати, якщо в мові перекладу існують регулярні відповідності для оригінальної метафори;

2) варіативні відповідності використовуються у кожному конкретному випадку за наявності декількох, зафіксованих в словнику, способів передання метафоричного вираження;

3) трансформація: цей спосіб вимагає повної заміни основи оригінальної метафори;

4) дослівний переклад: відновлення повного аналога метафори оригіналу в перекладі [44, с. 111–112].

На думку Дж. Греді, суть перекладу полягає в передачі змісту іншомовного тексту засобами іншої мови [71, с. 25]. Як вказує учений, в перекладознавстві під терміном “переклад” зазвичай маються на увазі два аспекти:

1) процес перекладу, тобто процес, що здійснюється у формі психолінгвістичного акту і полягає в тому, що твір (текст або усне висловлювання), що виник на одній мові (мові оригіналу), перетворюється на іншій мові (мові перекладу);

2) результат діяльності перекладача, результат цього процесу, тобто новий твір (текст або усне висловлювання) на мові перекладу [71, с. 43].

Як стверджують Д.С. Мухортов і А.М. Фітерман, у разі буквального перекладу метафори може виникнути абсолютно чужий мові перекладу образ. Автори підкреслюють необхідність неметафоричного пояснення в подібних випадках [32, с. 19–20]. За словами учених, “закон збереження

метафори” – це, швидше, не закон, а деяка тенденція, рекомендація для перекладачів, а не сувора догма.

У своїй роботі Дж. Раселл підкреслює, що важливість вибору способу перекладу метафори залежить від типу тексту. Автор вказує, що в інформативних текстах метафори не несуть реального функціонального навантаження і можуть не використовуватись в процесі перекладу. У художніх текстах метафори важливіші, оскільки містять контекстуальну, семантичну і прагматичну інформацію. Тому в подібних текстах необхідно уважно відноситися до метафор [77, с. 47].

Дж. Раселл запропонував наступні способи перекладу концептуальних метафор:

1. Збереження аналогічного метафоричного образу, тобто дослівний переклад.
2. Переклад метафори порівнянням.
3. Заміна еквівалентною метафорою мови перекладу.
4. Збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням пояснення, яке робить основу порівняння експліцитною.
5. Перефразовування [77, с. 81].

Якщо звернутися до когнітивного аспекту перекладу метафор, то з точки зору когнітивістики, різні мови – це способи отримати доступ до структур свідомості людей, що говорять на цих мовах. Вивчення метафор кожної конкретної культури дозволяє дізнатися, яким способом структурується досвід в цій культурі. Відповідно до “Гіпотези когнітивного перекладу” Н. Мандельбліта для перекладу метафор використовуються два когнітивні сценарії:

- 1) стан аналогічного метафоричного проектування характеризує ситуацію, при якій в процесі перекладу не відбувається концептуального зрушення;

2) стан іншого метафоричного проектування характеризує ситуацію, при якій в процесі перекладу спостерігається концептуальне зрушення між текстом оригінала і текстом перекладу [66, с. 185].

Розглянута схема, на думку Дж. Сайдел може бути доповнена розмежуванням можливих варіантів перекладу метафор:

- 1) аналогічна концептуальна метафора і еквівалентне лінгвістичне вираження;
- 2) аналогічна концептуальна метафора і інше лінгвістичне вираження;
- 3) використання іншої концептуальної метафори;
- 4) слова і вирази з аналогічними прямими значеннями, але різними метафоричними значеннями [79, с. 353].

У теорії і практиці перекладу досить глибоко розглянуто питання про центральні категорії еквівалентність та адекватність. Так, цьому питанню присвячені дослідження таких учених, як В.Н. Комісаров, В.В. Кондитерів, Е.В. Бреус, та інших. [23, с. 123] Проте, незважаючи на безліч робіт, що стосуються цієї проблеми, вона досі не отримала повного освітлення. Досі не існує єдиного визначення термінів “адекватність” і “еквівалентність”.

Нині більшість лінгвістів розглядають адекватність як центральне поняття теорії перекладу, яке припускає збереження сенсу висловлювання. Еквівалентність розуміється як підбір необхідних мовних засобів, які аналогічні тим, що існують в мові джерела. Адекватність є функціонально-прагматичною категорією, орієнтованою на наміри адресата повідомлення на початковій мові і реакцію одержувачів цього повідомлення [70, с. 110].

Вивчаючи еквівалентність в процесі перекладу метафор, Н.В. Васільєва виділяє наступні групи метафор [9, с. 71]:

1. Структурно-еквівалентні метафори:

А) метафори, початкові структури яких містять інформацію, еквівалентну інформації оригіналу;

Б) метафори, структура яких несе ширшу інформацію в порівнянні із структурою оригіналу;

В) метафори, в структурі яких сталося звуження інформації в порівнянні з інформацією метафори оригіналу.

Як зазначає автор, при перекладі метафор групи структурно-еквівалентних відповідностей допускаються трансформації для збереження семантичної структури метафори, якщо це не перешкоджає еквівалентній передачі тропу, при якій зберігається його образність;

2. Нееквівалентні метафори:

А) переклад метафори порівнянням, при якому в структурі порівняння перекладу найчастіше явно виражені порівняння між поняттями метафори, причому об'єкт метафори входить в порівняльний оборот;

Б) переклад метафори нейтральним засобом або образом, не еквівалентним оригінальному, який призводить до втрати її структури і прагматики, і, отже, веде до втрати образу [9, с. 73].

Виходячи з цього, адекватним перекладом може вважатися лише такий переклад, в якому відтворюється функціональна домінанта початкового повідомлення відповідно до комунікативної інтенції адресата початкового повідомлення.

У своїй праці І.Н. Горелов розглядає чотири способи співвідношення адекватності і еквівалентності :

1) переклад адекватний в цілому і еквівалентний на рівні окремих сегментів тексту (тобто відношення еквівалентності встановлюються між усіма сегментами оригіналу і перекладу, найчастіше не на рівні мети комунікації). Вважається, що це найбільш якісний переклад. Така якість найчастіше досягається при перекладі спеціальних текстів: науково-технічних, економічних, юридичних, політичних [12, с. 212].

2) переклад адекватний, але не еквівалентний на рівні окремих сегментів тексту; йдеться про те, що відношення еквівалентності встановлюються між сегментами на рівні мети комунікації. Лінгвістична

близькість між текстами оригіналу і перекладу мінімальна. Подібне співвідношення характерне для художнього перекладу, особливо для поетичного [12, с. 213].

3) переклад еквівалентний, але не адекватний. Це той випадок, коли перекладач, в гонитві за точністю перекладу, упустив сенс тексту, що перекладався, не зрозумів його призначення, комунікативну інтенцію автора [12, с. 215]. Такий переклад може зустрітися і при перекладі художніх текстів, і при перекладі текстів інших сфер.

4) переклад не еквівалентний і неадекватний. Подібне часто зустрічається в спеціальних видах перекладу (наприклад, в науково-технічному), коли перекладач в силу своєї мовної некомпетентності, або незнання предмета мови допускає неточності, викривлення змісту, через що інформація передається в зміненому виді. Причому, відсутність еквівалентності проявляється при зіставленні окремих сегментів (пропозицій) текстів оригінала і перекладу.

Таким чином, науковці виділяють кілька способів перекладу концептуальних метафор: збереження аналогічного метафоричного образу, переклад метафори порівнянням, заміна еквівалентною метафорою мови перекладу, збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням пояснення, перефразовування. Також, при перекладі концептуальних метафор необхідно зважати на специфіку когнітивної лінгвістики, тобто на те яким чином і задля якої мети вживаються когнітивні елементи, і співвідношення концептів в різних культурах, що дозволить здійснити адекватний переклад тексту.

Висновки до Розділу 1

Політичний дискурс – це сукупність усіх мовних актів використовуваних в політичних дискусіях, а також правил публічної політики, освячених традицією і перевірених досвідом. Політичному дискурсу характерні такі риси як термінологічність політичної лексики,

специфічна структура дискурсу, специфічна реалізація дискурсу, його звукове або письмове оформлення.

Функції, які зазвичай виділяють в політичному дискурсі: комунікативна, спонукальна та емоційна функції. Головними компонентами передвиборчого дискурсу є: політична суб'єктивність, конвенційність, публічність, агресивність, відстоювання власної точки зору, динамічність та чинник мас-медіа.

Р. Водак в своїх дослідженнях наділяє передвиборчий дискурс наступними складними жанровими формами: коментар поточних подій; телевізійні ролики-презентації партій і політиків; теледебати; мітинг; партійний форум; зустріч з виборцями.

Таким чином, враховуючи характерні особливості передвиборчої агітації, можна визначити передвиборчий дискурс як жанр політичного дискурсу, що об'єктивувався у вигляді сукупності текстів, що містять матеріали агітаційного характеру, мають відношення до конкретної передвиборчої кампанії і поширюваних в строго певні часові проміжки.

Концептуальна метафора в політичному дискурсі – це невід'ємний інструмент системи усної взаємодії з потенціальним виборцем. У цьому випадку метафора зберігає основні свої функції, зокрема принцип мовної компактності та виразності. Вона не тільки дозволяє донести до читача або слухача визначену інформацію, сутність того чи іншого висказування, але й формує особисте або загальне повідомлення. Таким чином, метафора стає не просто фігурою мови, а приймає на себе концептуальну роль.

Концептуальну метафору в сучасній лінгвістиці розпочали вивчати у вісімдесятих роках минулого століття. Саме поняття “когнітивна теорія метафори” ввів Ерл МакКормак. Наразі когнітивному підходу дослідження метафори належить центральне місце в сучасній когнітивістиці, а запропонована Дж. Лакоффом і М. Джонсоном теорія в наші дні широко визнана у світовій науці.

Відповідно за характером і способом, за якими відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, Дж. Лакофф і М. Джонсон поділяють концептуальні метафори на три типи: структурні, онтологічні та орієнтаційні.

В залежності від видів концептуальних метафор Я.І.Рацкер розмежовує чотири наступні способи передавання метафор: еквівалентні відповідності, Варіативні відповідності, модуляція, та дослівний переклад.

Таким чином, орієнтаційний, структурний і онтологічний типи концептуальної метафори пояснюють механізм осмислення людиною власного досвіду, взаємодії з навколишнім середовищем і показують способи розумового впорядкування сформованих знань.

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОМОВ Д. ТРАМПА: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

2.1. Засоби вербалізації концептуальної метафори у промовах Д.Трампа

В 2016 році світова спільнота стала свідком успіху надзвичайно суперечливої та незвичної політичної особи – Дональда Трампа, який став 45-м президентом США. Його популістські ідеї, передбачувана близькість із пересічним громадянином США та гучні заяви, на кшталт “Я сам можу все це виправити”, підштовхнули його до президентського крісла, незважаючи на те, що лише декілька політичних експертів вважали, що він матиме серйозні шанси проти Гіллари Клінтон.

На перший погляд здається, що Трамп відповідає популярному зараз припущенню, що люди більше не думають про політику, але натомість воліють, щоб їх розважали. Враховуючи різностороннє використання мови Трампа, виникають питання, яку роль відіграють метафори в його політичних виступах, в якій мірі та в яких функціях він їх використовує.

У цьому дослідженні розглядається використання концептуальних метафор Д. Трампом у його політичних виступах на початку його президентської кар'єри та аналіз того, як вони сприяють формуванню його заяв, впливу на його виборців та формуванню його політичного іміджу, а також переклад цих метафор.

Для кожної передвиборчої кампанії характерні публічні виступи, під час яких кандидати окреслюють свої плани, представляють своє бачення майбутнього країни та намагаються переконати аудиторію проголосувати за них.

Першою важливою подією, через яку проходять кандидати в президенти США – є їхня промова під час висунення кандидатури на президентське крісло. Цей виступ має вирішальне значення, оскільки він

значною мірою визначає чи сприймається кандидат як конкурентоспроможний оратор і чи може він чи вона запропонувати щось краще, ніж політичні опоненти. Подальшими важливими промовами є зустрічі з потенціальними виборцями, а для діючих президентів США ще й промова в честь виграшу на виборах та інавгураційна промова.

Здебільшого, це ключові моменти побудови образу та переконання, і вони, як правило, рясніють стратегіями та фігурами мови, такими як повторення, інверсія та антитеза. Оскільки це дослідження стосується лише аналізу та перекладу концептуальних метафор, то інші мовні елементи слід лише враховувати, якщо вони важливі для обговорення чи перекладу метафор.

Як уже згадувалося вище, наше дослідження зосереджується на п'яти ключових промовах, виголошених Д. Трампом у президентській гонці 2016 році: на початку своєї передвиборчої кампанії, під час зустрічі з виборцями в ключових штатах (штати, що традиційно не є про-республіканськими чи про-демократичними), промова після своєї перемоги та коли він був інавгурований президентом США. Промови були взяті з веб-сайту "POLITICO"[86; 87; 89; 90]:

1. Виступ, щодо прийняття Д. Трампа, як кандидата в президенти від республіканської партії (22 липня 2016 р.) [87];

2. Зустріч з виборцями у місті Гренд Репідс, штат Мічіган (8 жовтня 2016) [86];

3. Зустріч з виборцями в місті Толедо, штат Охайо (27 жовтня 2016) [88];

4. Промова Дональда Трампа в честь своєї перемоги на президентських виборах (9 листопада 2016 р.) [89];

5. Інавгураційне звернення Дональда Трампа (21 січня 2017 р.) [90];

Ці ключові промови слугують основою для аналізу використання Д.Трампом метафор, з точки зору їх частоти, унікальності та контексту появи. Додатковою метою нашого дослідження, окрім перекладу метафор, є

спроба проаналізувати чи допомагають концептуальні метафори пояснити його домінуючі політичні теми та чи є вони визначальними в усвідомленні його ідентичності як політика.

Адже те, як формується політична особа Д. Трампа та його порядок денний відіграє вирішальне значення, оскільки в політичному дискурсі концептуальні метафори, як відомо, є потужними переконливими інструментами. З більш загальної точки зору, концептуальний метафоричний аналіз у політичному дискурсі вписується в ширші рамки дискурсивного аналізу про який ми писали в попередньому розділі.

Усі відібрані метафори були внесені в таблицю разом з концептом до якого вони відносяться, а також з їхнім українським перекладом (див. Додаток 1).

Для загального аналізу – ми створили діаграми, які показують загальну кількість метафор у п'яти промовах, кількість концептуальних метафор згідно з їх підвидами і частотою використання метафор в політичних промовах.

Загальна кількість концептуальних метафор складає 202 метафори, з них 135 (67%) використовуються лише один раз у всіх п'яти промовах, 22 метафори (11%) використовуються як мінімум у двох промовах, і 45 метафор (22%) було використано лише в одній з промов

Як показано на малюнку 1, концептуальні метафори поділені на 4 підгрупи: орієнтаційні, структурні, онтологічні та комплексні. Загалом в промовах було знайдено 32 орієнтаційні метафори (15%), 34 структурні метафори (17%), 73 онтологічні метафори (36%), 63 комплексні метафори (32%).

Рис.2.1(а) Типи концептуальних метафор

Загалом було використано сім методів або способів перекладу концептуальних метафор. Серед них зокрема:

- модуляція – 85 випадки
- дослівний переклад – 72 випадки
- конкретизація – 20 випадків
- еквівалент – 10 випадків
- антонімічний переклад - 9 випадків
- генералізація – 4 випадки
- додавання – 2 випадки

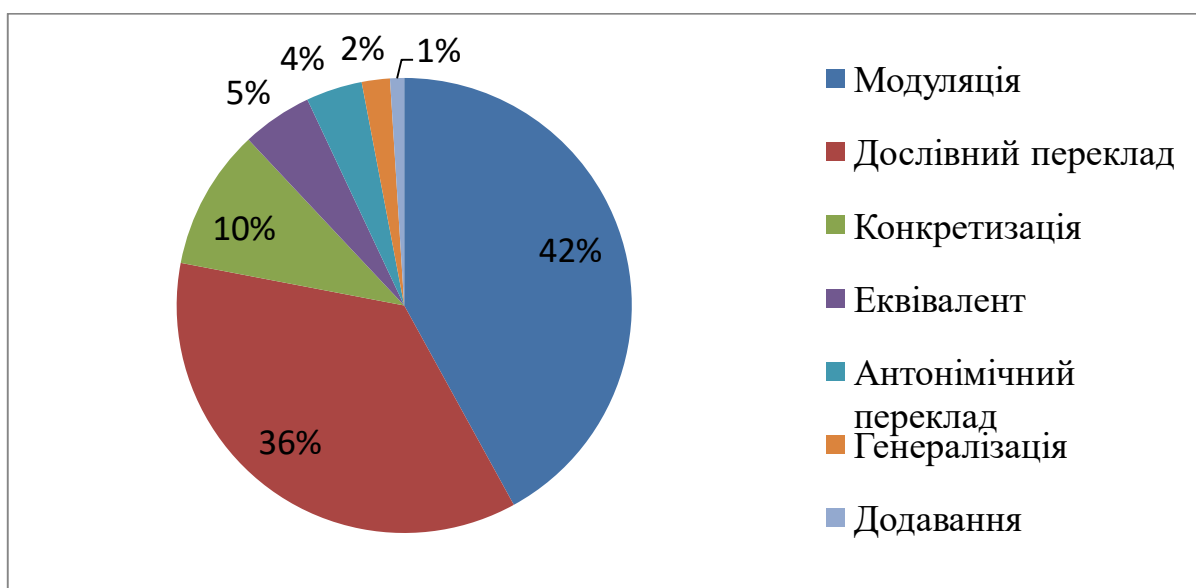

Рис.2.1(б) Способи та методи перекладу концептуальних метафор

Оскільки політичні виступи ретельно плануються, метафори слід аналізувати з урахуванням потенційних цілей, які вони переслідують, таких як вплив на погляди і переконання аудиторії, встановлення зв'язків із громадськістю, критика опонента, створення іміджу певного типу політичної персони, і так далі. Саме тому ми будемо розглядати не тільки способи та методи перекладу метафори, але й спробуємо зберегти прагматичний зміст цих висловлювань.

2.1.1. Передача структурних метафор у промовах Д. Трампа.

Концептосфера джерела “гроші” використовується в промовах для того, щоб представити Трампа бізнес-магнатом, який вимірює все за його фінансовою вартістю. Приклади в цій категорії ще раз підкреслюють його дискурсивну залежність від загальноприйнятих метафоричних тем, які виражаються вкрай звичайними лексичними засобами. Це можна помітити у використанні метафори ЧАС ЦЕ ГРОШІ:

time I have spent with the mothers and fathers – час, який я провів з матерями та батьками;

spent my entire life in business – витратив все своє життя у бізнесі.

Метафори ОСОБИСТІ ВІДНОСИНИ ЦЕ БІЗНЕС:

we will deal fairly with everyone – ми будемо мати чесні стосунки з усіма;

Метафори ПОДЯКА ЦЕ ГРОШІ:

we owe her a major debt of gratitude – вона заслуговує на велику подяку.

Крім того, Трамп використовує концептосферу джерела “гроші” для встановлення аналогії між власною персоною “успішною” ділової людини та його функцією голови держави:

I have made billions of dollars in business making deals – now I'm going to make our country rich again – Я заробив мільярди доларів, укладаючи комерційні угоди – зараз я буду робити нашу країну знову багатюю.

При перекладі метафор ГРОШІ ЦЕ ОБ'ЄКТ з концептосферою джерела грошей ми використовували **дослівний** переклад:

*spent my entire life in business – витратив все своє життя на бізнес;
especially when others who have done far less, have paid so dearly –
особливо, коли інші люди, що вчинили менші злочини, а заплатити більшою
ціною.*

Діловий підхід Трампа помітний і в інших питаннях, які він вимірює з точки зору витрат і вартості. Наприклад, політкоректність також отримує цінник в метафорі **ПОЛІТКОРЕКТНІСТЬ ЦЕ ДОРОГА РІЧ**:

We cannot afford to be so politically correct anymore – ми не можемо дозволити собі бути такими політкоректними.

Для Трампа – ввічливість і толерантність до інших людей виглядають як занадто дорогий продукт і занадто трудомістка поведінка. Витрачаючи час на пошук відповідних слів, обговорення делікатних тем – означає втратити час, який інакше можна було б витратити на більше важливі проблеми.

Іноді Трамп говорить про труднощі та спротив в метафорі **ПРОБЛЕМИ ЦЕ СИЛА**, маючи на увазі, що він врятує США та їх громадян від цих проблем:

The growing threats we face from outside the country – зростаючі загрози з-за меж країни;

fair trade policy that protects our jobs and stands up to countries that cheat” – чесна торгівельна політика, яка захищає наші робочі місця, та протистоїть країнам, які нас обманюють.

Українські **еквіваленти** були використані при перекладі фраз:

we will face challenges – ми зіткнемося з випробуваннями.

Також **конкретизацію** ми використали в прикладі:

rebuilding our nation – відновимо нашу країну.

Модуляція використана при перекладі висловлювань:

fair trade policy that protects our job – чесна торгівельна політика, яка захищає наші робочі місця;

people endured domestic disaster – люди, що перенесли внутрішню катастрофу;

caused so many of the disasters unfolding today – стали причиною катастрофи, що розгортається сьогодні;

we will confront hardships – на нас чекають труднощі.

Український **еквівалент** ми використали при перекладі виразу:

Seek our way of life – нав'язувати наш спосіб життя.

Дослівний переклад ми використали при перекладі метафори
ПРАВИЛА ЦЕ ОРІЄНТИР:

the cycle of human smuggling and violence” – “цикл контрабанди людей і насильства;

we will follow two simple rules – Ми будемо слідувати двом простим правилам;

*your courage and goodness and love will forever guide us along the way–
ваша мужність, доброта і любов завжди будуть спрямовувати нас по цій
дорозі.*

Образ Д. Трампа як воїна найбільш очевидно проявляється стосовно передвиборчої кампанії. Поки суперництво з опонентом під час виборчих кампаній часто осмислюється як воююча міжусобиця в політиці США, Трамп словесно покращує свій імідж, коли обіцяє боротися “кожною частинкою свого тіла” в метафорі ПОЛІТИК ЦЕ ВОЇН:

*I will fight for you with every breath in my body – я буду боротися
кожною частинкою свого тіла;*

*I will fight for you, and I will win for you” – я буду боротися за вас, і
виграю для вас.*

У наступних виразах можна помітити, що політика є як змагальний вид спорту, зокрема як боксерський матч. Це найбільше стосується політичних дебатів під час виборчих кампаній. В цих промовах можна помітити велику кількість метафор, що базуються на образ конкуренції, а також велику кількість тих метафор, що стосуються самопрезентації Трампа, як у метафорі ЛЮДИНА ЦЕ ВОЇН:

I will fight for you with every breath in my body – Я буду битися за вас до останнього подиху.

Антонімічний переклад ми використали в метафорах з концептосферою джерела “змагання” в метафорі ПОЛІТИКА ЦЕ ЗМАГАННЯ, для того щоб показати як Трамп бажає змінити ситуацію в країні з плачевної, на переможну:

we don't win anymore, but we are going to start winning – ми забули, що означає виграш, проте це зміниться.

Еквіваленти ми використали при перекладі таких виразів:

in this race for the White House – в цій гонці за президентське крісло в Білому домі;

I will fight for you with every breath in my body – я буду боротися до останнього подиху свого тіла.

Дослівний переклад ми використали при перекладі фраз, які втілюють такі метафори ПОТЕНЦІАЛ ЦЕ РІДИНА ТА НАСИЛЬСТВО ЦЕ РІДИНА:

I will fight for you, and I will win for you – я буду боротися за вас, і виграю для вас;

looking at the untapped potential – розглядав прихований потенціал;

violence spilling across our border – насильство, що переливається через наші кордони.

Модуляцію використано задля того, щоб краще донести ідею в висловлюванні ЗАХИСТ ЦЕ ШЛЯХ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ:

protection will lead to great prosperity and strength – захист національних інтересів приведе до процвітання та сили.

Побудовані на концептосфері джерела війни та конкуренції, метафори ПОЛІТИКА ЦЕ ЗМАГАННЯ та ВИБОРИ ЦЕ ВІЙНА:

Let's defeat her in November –Здолаємо її в листопаді;

We don't win anymore, but we are going to start winning –ми забули, що значить виграш, проте це зміниться;

I can be your champion in the White House – я буду вашим чемпіоном в Білому домі;

We love defeating those people – ми любимо перемогати таких людей.

Такі метафори є прикладами традиційної концептуалізації виборів та політиків як продовження метафори АРГУМЕНТ – ЦЕ ВІЙНА, запропонованого Лакоффом та Джонсоном [73, с. 35].

Рис.2.1.1 Способи та методи перекладу структурних конц. метафор

Отже, при перекладі 34 структурних метафор, ми використали такі методи та способи: дослівний переклад – 18 випадків (53%); модуляцію – 9 випадків (26%); еквівалент – 4 випадки (12%); конкретизацію – 2 випадки (6%); антонімічний переклад – 1 випадок (3%).

2.1.2. Передача орієнтаційних метафор у промовах Д. Трампа.

Метафори ЗМІНИ ЦЕ РУХ та МАЙБУТНЄ ЦЕ ВВЕРХ є досить частими в передвиборчих виступах Трампа. Наступний приклад ґрунтується на метафорі ПІДТРИМКА ЦЕ БЛИЗЬКІСТЬ, наприклад

Tonight, this candidate and the whole nation stand in their corner to support them –Сьогодні ввечері, цей кандидат і вся нація стоять в одному кутку, щоб підтримати їх.

Вираз втілює метафору політичного змагання як боксерський поєдинок. Загалом ці просторові метафори сприяють формуванню образу Трампа, як політичної персони.

Трамп замінює політкоректність на прямоту, як це показано в метафорі ПРАВДА ЦЕ ПРЯМО:

It is finally time for a straightforward assessment of the state of our nation – Нарешті настав час прямолінійної оцінки діям нашої держави.

Метафора ПРАВДА ЦЕ ПРЯМО також означає, що опонент не говорить правди. Для Трампа політична коректність є синонімом брехні, тоді як його “некоректність” є виразом чесності.

Метафори руху є досить частими в цих промовах. Концептуальна метафора ЛЮБОВ ЦЕ ПОДОРОЖ – це напевно найбільш вживаний та відомий концепт. Трамп особливо часто не спирається на концепт подорожей у трьох виступах. В його виступах є умовні посилання до метафори ЖИТТЯ ЦЕ ПОДОРОЖ, як у виразі:

the way of life – пройдений життєвий шлях.

Цей вираз в свою чергу супроводжується жанрово спільним метафорі ВИБОРЧА КОМПАНІЯ ЦЕ ПОДОРОЖ у виразі:

this 18-month journey – ця чудова 18-місячна подорож.

Домінуючою концептуальною метафорою в цій категорії є ТРУДНОЦІ ЦЕ ПРОТИСТОЯННЯ СИЛ:

The growing threats we face from outside the country – Зростаючі загрози, з якими ми стикаємось за межами країни ”;

We will face challenges – Ми будемо стикатися з викликами.

Це ще один приклад загальноприйнятої метафори, яка дуже часто трапляється в його промовах. Метафори пов’язані з концептосферою джерела “сила” ми перекладаємо за допомогою **дослівного** перекладу:

openly advocate their political views – відверто захищатимуть свої політичні погляди;

Також орієнтаційні концептуальні метафори ми перекладали за допомогою **модуляції**:

the growing threats we face from outside the country – Зростаючі загрози, з якими ми стикаємось за межами країни;

“facing justice for her terrible, terrible crimes – понести покарання, за її страшні злочини.”

Концептосфера джерела “сила” має деяку схожість з концептосферою джерела “фізичних ран” у промовах Трампа. В обох випадках він створює негативні метафоричні посилення щодо іммігрантів – **ІММІГРАНТИ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА:**

“They are being released with no regard for the impact on public safety or resources – Їх звільняють десятками тисяч не враховуючи їхнього впливу на громадську безпеку або ресурси.”

А також, проблеми які нібито створювали його попередники:

“Not only have our citizens endured domestic disaster, but they have lived through one international humiliation after another – Наші громадяни не тільки перенесли внутрішню катастрофу, але й переживали одне міжнародне приниження за іншим.”

Однак, концептосферу джерела “сила” Трамп використовує також і в позитивному ключі в своїх політичних промовах:

“A new national pride will stir our souls, lift our sights, and heal our divisions – Нова національна гордість збудить наші душі, підніме нас з колін і зцілить наші розбіжності.”

Ця фраза згадується в кінці короткого інавгураційного звернення Трампа, де він зображує патріотизм як об’єднуючу силу, що стосується американців будь-якого походження та віросповідання.

Таким чином, концептуальна метафора **ПОМИЛКА ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА** є прикладом, в якому демонструється, що Трамп приписує конкретну помилку до конкретного політика, водночас натякаючи на власну політичну роботу як на спробу виправити помилки, допущені іншими:

“her bad instincts and her bad judgments are what caused so many of the disasters unfolding today – її жахливі рішення – стали причиною катастрофи, що розгортається сьогодні.”

Цікаво, що Трамп не лише зображує Обаму та Клінтон як руйнівні сили, але також звинувачує їх у допомозі імміграції, такими чином ми маємо такі концептуальні метафори як ЛЮДИНА ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА :

They are being released with no regard for the impact on public safety or resources – Їх випускаються десятками тисяч у наші громади, не враховуючи впливу на громадську безпеку та ресурси.

Отже, він створює загальноприйнятні рамки “інші”, які або концептуються як загроза, або як помилкові та неповноцінні політики. У своїй критиці політичних опонентів Трамп використовує метафори, що стосуються фізичної загрози. Таким чином утворюється концептуальна метафора ВЛАДА ЦЕ ФІЗИЧНА СИЛА:

the powerful can no longer beat up on people – щоб можновладці більше не могли впливати на людей.

У цій метафорі Трамп грає з конотацією слова “потужний”. “Потужний” аспект його керівництва є позитивним, оскільки це робить його сильним керівником держави, здатним захистити бідних, тоді як потужний аспект інших політиків є негативним, оскільки він передбачає їх намір заподіяти страждання та нав'язати свою владу над бідним народом.

При перекладі метафор з подібною концептосферою ми використали **модуляцію**:

the powerful can no longer beat up on people – щоб можновладці більше не могли впливати на людей, які не можуть захиститися;

their politics consist of colossal mistakes and disasters – все на що спроможня їхня політика – це суцільні помилки та катастрофи;

(her bad instincts and her bad judgment) are what caused so many of the disasters unfolding today – стали причиною катастрофи, що розгортається сьогодні.

Дослівний переклад використано при перекладі метафор ОБАМАКЕЙР ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА та ВАЛЮТНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА:

they used devastating currency manipulation – вони користувалися руйнівними валютними маніпуляціями;

we will repeal and replace disastrous Obamacare – Ми скасуємо та замінимо згубний Обамакейр.

У дискурсі Трампа також виділяється те, як він звинувачує, особливо на Гіллари Клінтон, у відповідальності за всі проблеми в США. Він натякає, що дії Клінтон залежать від якоїсь вищої влади, яка говорить їй, що робити і які рішення приймати.

Трамп називає Клінтон маріонеткою і використовує концептуальні схеми ЛЮДИНА ЦЕ ЛЯЛЬКА/ГРАШКА, не згадуючи жодних імен передбачуваних лялькових майстрів і без пояснення, на що саме він посилається, тобто без будь-яких доказів:

She is their puppet – Вона просто іграшка;

They pull the strings – Вони тягнуть за нитки.

Трамп звинувачує Клінтон у маніпуляціях з боку заможної еліти, яка є найбільшим ворогом популістського політика, і насправді дуже вражає те, що Трамп не відносить себе до цього класу, будучи при цьому мільярдером. У цьому контексті варто згадати, що Трамп говорить про людей, то він має на увазі тільки громадян США.

Здебільшого метафори рідини вживаються у значенні стихійного лиху, при цьому формуючи тему імміграції, а також ми можемо помітити взаємодію концептосфер джерела і мети рідини та контейнеру. У дискурсі Трампа країна задумана як контейнер, який потрібно захищати від води чи повені ззовні, що втілюється в концептуальній метафорі НАСИЛЛЯ ЦЕ ПОВІНЬ:

violence spilling across our border – насилля, що переливається через наш кордон.

Трамп осмислює Америку як замкнене утворення, яке мусить остерігатися ворогів ззовні. Він використовує метафору ІНШІ НАЦІЇ ЦЕ ЗЛОДІЇ:

we must protect our borders from the ravages of other countries – ми повинні захищати наші кордони від спустошення інших країн;

other countries stealing our companies and destroying our jobs – інші країни крадуть наші компанії та знищують наші робочі місця.

Тероризм і імміграція відносяться в рамки страху. Часто створюється популістська думка, що тероризм прибуває в країну разом з іммігрантами, які шукають притулку. Більше того, іммігранти не сприймаються як живі істоти в дискурсі Трампа. Вони є ‘водою’ або ‘потопом’, тобто метафорою ІММІГРАНТИ ЦЕ ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ. Ця дегуманізована лексикалізація навряд чи може викликати якесь співчуття в аудиторії. Наприклад концептуальна метафора КРАЇНА ЦЕ КОНТЕЙНЕР:

This is not believable, but this is what’s happening – refugees on top of existing massive refugee flows coming into our country under President Obama – В це важко повірити, але це те, що насправді відбувається – масові потоки біженців, що надходять в нашу країну за президента Обами.

У метафорах Трампа концептсфера стримування пов’язана з концептосферою рідин, оскільки контейнер можна наповнити, а рідини можуть перелитися. Враховуючи історію США з ураганами та часті попередження повені, проблема повені стає ще більш грізною. Порівнюючи імміграцію з потопом, Трамп також сприяє визначенню, імміграція є такою ж масштабною і неконтрольованою, як природна катастрофа.

Генералізацію ми використали для того, щоб окреслити думку Трампа про те, що різні види наркотичних речовин проникають в американське суспільство – НАРКОТИКИ ЦЕ РІДИНА :

to stop the cocaine from pouring into our communities – зупинити надходження наркотиків у наші громади.

Прийом **модуляції** використаний при перекладі виразів:

he ended the life of an innocent young girl – він обірвав життя нещасної дівчинки;

Syria is engulfed in a civil war – Сирія охоплена громадянською війною;

the time for empty talk is over – потрібно положити кінець пустим балачкам;

Educational system flush with cash – система освіти, хоч і переповнена грошима.

Дослівний переклад ми використали при перекладі метафор:

violence spilling across our border – *насильство переливається через наші кордони*;

students who are drowning in debt – *студенти, які тонуть в боргах*.

Соціальні пороки, такі як наркотики та насильство, які тісно пов'язані з імміграцією, прибувають з всіх сторін кордону і тому Трамп використовує концептуальну метафору **НАРКОТИКИ ЦЕ НЕОБМЕЖЕНИЙ ПОТІК ВОДИ**:

We are going to build a great border wall to stop illegal immigration, to stop the gangs and the violence, and to stop the drugs from pouring into our communities – *Ми збираємося побудувати велику прикордонну стіну, щоб зупинити нелегальну імміграцію, зупинити банди та насильство, та зупинити приплив наркотиків у наші громади*.

У випадку неконтрольованого “переливу води” Трамп позиціонує себе як воїна, що стоїть з тієї ж сторони барикад, що і його аудиторія та чинить опір метафорі **НАСИЛЬСТВО ЦЕ РІДИНА**, яке нібито загрожує США:

Mothers, who have lost their children to violence spilling across our border – *Матері, які втратили своїх дітей, через насильство, яке переливається через нашій кордон*.

Подібним чином Трамп закликає контролювати “національний” контейнер шляхом зведення стіни, ідея, яка червоною ниткою проходить крізь його дискурс. У концептуальній метафорі **ВІДКРИТІ КОРДОНИ – ЦЕ ВІВТАР ДЛЯ РИТУАЛЬНИХ ЖЕРТВОПРИНОШЕНЬ**, Трамп постає рятівником контейнеру, що захищає його від проникнення:

One more child to sacrifice on the order and on the altar of open borders – *Пожертвувати ще однією дитиною на вівтарі відкритих кордонів*.

Той факт, що деякі іммігранти справді припливають на територію США водою, може навіть посилити сенс цих метафор. У самому концепті контейнеру завжди є дві протилежності: все що відбувається ззовні зображується небезпечним та наповненим монстрами, а все що всередині, то є надійний притулок з хорошими людьми. Іншими словами, Трамп взиває до концепту “страху” і в той же час, показує себе як головного захисника від нього.

Метафори на тему виснаженої економіки та економічних проблем є ще одним прикладом, який спирається на концептосферу джерела повені як неконтрольованого та шкідливого потоку води. Подібно до свого дискурсу про імміграцію, Трамп використовує джерело повені для концептуалізації всіх видів подій.

У своєму агітаційному передвиборчому виступі Трамп використовує ідіоматичну фразу “потонути в боргах”, в якій концептосфера води є повністю негативною – **БОРГИ ЦЕ СМЕРТЕЛЬНА ПОВІНЬ:**

students who are drowning in debt – студенти, що потопляють в боргах.

Аналізуючи риторику Трампа, стає очевидним, що він спирається на ті ж самі концепти для представлення різних понять. Наприклад, вода не тільки служить як небезпека (іммігранти, терористи, наркотики та насильство), а також гроші, як у метафорі **ГРОШІ ЦЕ ВОДА:**

trillions of dollars will start flowing into our country – трильйони доларів зайдуть в нашу країну;

Educational system flush with cash – система освіти, хоч і переповнена грошима.

Дискурсивна основа промов Трампа відповідно змінюється. Говорючи про імміграцію, він обіцяє захистити “контейнер”, тобто свою країну і не пускати нікого, оскільки “контейнер” не вміщує небезпечних іноземців. Гроші іноземці, з іншого боку, розглядаються як бажане “проникнення”, оскільки контейнер має місце для інвестицій.

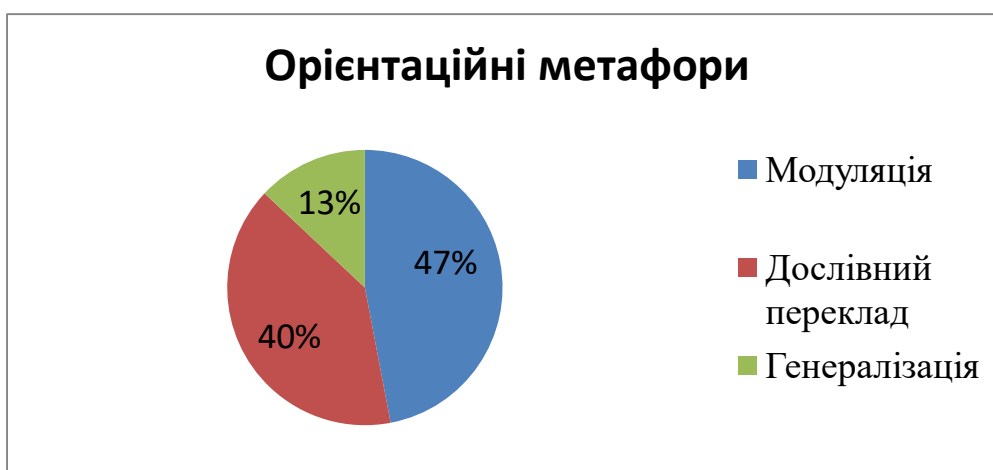

Рис.2.1.2. Способи та методи перекладу орієнтаційних конц. метафор

Отже, при перекладі 32 орієнтаційних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 15 випадків (47%) дослівний переклад – 13 випадків (40%) генералізація – 4 випадки (13%).

2.1.3. Передача онтологічних метафор у промовах Д. Трампа.

У підсумку, 45 метафор які включають в себе зразки об’єктивізації, котрі в свою чергу є одним з найосновніших видів концептуалізації. Деякі метафори з цієї категорії (наприклад, ПРИСЯГА ЦЕ ОБ’ЄКТ) є достатньо традиційними, а тому досить мало ймовірно що Трамп переслідує якусь конкретну комунікативну мету, коли використовує цей концепт в метафорах:

when I take the oath of office – коли я складаю присягу;

The oath of office I take today – Присягу яку я складаю сьогодні.

Подібним чином метафорична схема ЛЮДИ ЦЕ ОБ’ЄКТИ:

to put the great miners and steel workers of our country out of work –

Відлучити чудових гірників та металургів нашої країни від роботи;

we will put millions of our people to work – ми дамо мільйонам наших людей роботу.

Ці вирази сприяють створенню іміджу людини, яка може керувати та повернути людей на роботу. У той час як метафора ПОГАНІ ПОЛІТИКИ ЦЕ КАЙДАНИ демонструє опосередковану провину, покладену на політиків минулого. Трамп не проти вказувати пальцем і обирати “козла відпущення”, що несе відповідальність за всі соціальні негаразди:

we must break free from the petty politics of the past – ми повинні звільнитися від дріб'язкової політики минулого.

Антонімічний переклад використано при передачі змісту висловлювання на цільову мову:

to impose our way of life on anyone, but rather to let it shine as an example for everyone to follow – не будемо нав'язувати наш спосіб життя, а радше дозволимо йому стати осяйним прикладом для наслідування всім іншим;

no dream is too big – немає нездійснених бажань;

no challenge is too great” – “немає нічого неможливого.

Для перекладу метафор зв'язаних з передачею влади, а також з крилатими виразами ми використали українські **еквіваленти**:

from the moment I take the oath of office – з моменту коли я складу присягу;

when he took office – з моменту його вступу на посаду;

those who share our goal – ті, хто розділяють нашу мету.

Конкретизація використовується в таких висловах:

the Democrats are holding their convention next week – Демократи проводять свій конгрес наступного тижня ;

stealing intellectual property – переманюють робочу силу;

here is no room for prejudice – тут немає місця для забобонів;

major donors are lining up behind the campaign of my opponent – основні олігархи шикуються за кампанією мого опонента.

Ми використали **модуляцію** задля кращої передачі змісту оригіналу в таких висловах:

to send them our love – підтримати їх своєю любов'ю;

families ripped apart – сім'ї, що розділили війною;

the wealth of our middle class has been ripped from their homes – Наш середній клас розорили, відібравши його багатство;

we will put millions of our people to work – ми дамо мільйони робочих місць.

Ми використали **модуляцію** задля точної передачі значення у виразі *I humbly and gratefully accept your nomination – я покійно і з вдячністю приймаю запрошення, щоб бути кандидатом.*

При перекладі наступного виразу ми використали **додавання** та **модуляцію** для того, щоб гіперболізувати повідомлення, або ж задля того, щоб краще пояснити позицію Трампа в деяких питаннях:

mothers and children trapped in poverty – Матері й діти ледь животіють у злиднях;

their voice has been taken away – в них забрали їх право на голосування;

transfer of power political – мирної та упорядкованої передачі влади;

to leverage their tremendous talent – застосування їхніх неймовірних талантів на благо усім.

Ми використали **дослівний переклад** в метафорах, як мають концептосферу БІЛЬ ЦЕ ОБ'ЄКТ:

share in their pain – розділить їхню біль;

the support they have given me – підтримка, яку вони мені надали;

we will bring back our wealth – Ми повернемо наше багатство;

we must break free from the petty politics of the past – ми повинні звільнитися від дріб'язкової політики минулого.

У категорії персоналізації найбільш частою є метафора НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА. Ця концептуальна метафора є досить звичним в політичному дискурсі, оскільки відображає основні уявлення про концепцію нації як людського тіла. Коли Трамп говорить, він створює образ нації як сумної людини:

A nation in mourning” – “Нація в траурі;

Trade deals that strip us of our jobs, and strip us of our wealth as a country – Торгові угоди, які позбавляють нас роботи, а також зменшують багатства країни.

Коли він говорить наступні вирази, то він пропонує рішення, щодо того, як порадувати цю “сумну людину”:

We will always put America's interests first – Ми завжди будемо ставити інтереси Америки на перше місце;

We will seek friendship and goodwill with the nations of the world – Ми будемо шукати дружби і доброї волі з народами.

В інших випадках фізичні властивості тіла є центральною темою метафори, утворюючи таку концептуальну схему як НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА. У таких виразах нація показується як тіло, яке відчуває рани, біль та каліцтва, як:

Now it is time for America to bind the wounds of division – Настав час Америці зав'язати рани;

The crime and violence that today afflicts our nation – злочин та насильство, від яких сьогодні страждає наша нація.

Такі метафори ефективні в емоційному вимірі, оскільки вони зображують такі речі, як страждання, кровотечі та поранені тіла – все те, що може набагато більше і глибше вразити глядачів, ніж неживий предмет або абстрактне поняття.

Для перекладу метафори персоніфікації НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА ми найчастіше використовували **дослівний переклад**:

We Will Make America Strong Again – Ми зробимо Америку знову сильною;

*We Will Make America Proud Again – Ми зробимо Америку знову гордою;
the factories shuttered and left our shores – заводи й підприємства закривались і покидали наші береги;*

when you open your heart to patriotism – коли ви відкриваєте своє серце патріотизму.

Для того, щоб правильно передати гнівне послання Трампа щодо звільнення світу від всілякого тероризму ми використали **еквівалент**:

*Eradicate from the face of the Earth” – “зтерти з лиця землі;
to free the Earth from the miseries of disease – звільнити Землю від хвороб.*

Для того, щоб якомога точніше передати зміст повідомлення ми використали **конкретизацію**:

Turned over into a Muslim brotherhood – був переданий радикальним мусульманським угрупованням.

Антонімічний переклад метафори, що вказувалась попередньо, ми застосували при перекладі фрази:

political system lacks the will, or the courage, or the basic decency – нашої політичній системі не вистачає волі, ані сміливості, ані елементарної порядності.

Для підсилення образу ми використовуємо **конкретизацію** в таких фразах:

fair trade policy that protects our jobs and stands up to countries that cheat – чесна торговельна політика, яка захищає наші робочі місця, та протистоїть країнам, які нас обманюють;

Crushed by our horrible and unfair trade deals – знівечені нашими жахливими та несправедливими торговими угодами.

Однак, найчастіше поряд із дослівним перекладом, ми використовуємо **модуляцію**. Модуляція використовується для того, щоб посилити або навпаки пом'якшити образ використаний в метафорі:

China's outrageous theft of intellectual property – зупинка обурливого переманювання Китаєм інтелектуальної власності;

depletion of our military – штучне виснаження нашої армії .

Також ми використовували **модуляцію**, задля кращої передачі змісту повідомлення, адже Трамп говорить про американські реалії, які не є близькими пересічному українцю:

Rebuild our depleted military – зберегти нашу виснажену армію;

History is watching us now – це історична подія;

now it is time for America to bind the wounds of division – настав час для Америки об'єднатись в єдину націю;

we must reclaim our country's destiny – Маємо повернути величчя нашої держави;

We must protect our borders from the ravages of other countries products – ми захистимо вітчизняного виробника, від напливу іноземної продукції.

Нарешті, спираючись на концептуальну метафору ПОЛІТИКИ ЦЕ СЛУГИ, Трамп закликає політиків до служіння народу. Цікаво те, що не робить себе чітко слугою, а скоріше спирається на дискусію “ми проти них”:

My opponent would rather protect bureaucrats than serve American children – Моя опонент скоріше захистить бюрократів, ніж буде служити американським дітям.

Таким чином, він позиціонує себе як слугу (якою, на його думку Клінтон не є) і звинувачує Клінтон у тому, що вона ближче до “еліти”, ані ж до “простого” народу.

Ми використали **модуляцію** у таких виразах:

*those who serve this country – Ti, хто перебувають на військовій службі;
who want and expect our government to serve the people – Вони хочуть, щоб уряд служував інтересам людей.*

Дослівний переклад використано при перекладі метафор:

*appreciate her service to our country – поважати її службу нашій країні;
nation exists to serve its citizens – держава існує для того, щоб служити громадянам.*

В промовах метафори з концептосферою джерела “тварина” можна поділити на два підвиди:

1. Метафори, що стосуються імігрантів та терористів, коли Трамп звертається до концептуальної метафори ІММІГРАНТИ ЦЕ ТВАРИНИ:

Illegal immigrants with criminal records are tonight roaming free – нелегальні імігранти з судимістю, які сьогодні випущені на волю.

2. Метафори, що стосуються успіху та тяжкої роботи ТАЛАНТИ ЦЕ ТЯГЛОВІ КОНІ:

I will harness the creative talents of our people – Я приборкаю забуті таланти наших людей.

Говорячи про “випускання” іммігрантів, він охоче виходить на концептуальну схему “клітки”, яка після відкриття випускає диких тварин, які становлять небезпеку для людей. Після звільнення ці іммігранти “вільно блукають”, що зміцнює образ страху. Місце, де дикі тварини можуть вільно кочувати, зазвичай є джунглями, а не населеним містом.

Жорстока і дика натура, яку Трамп знову приписує іммігрантам звертається до концепту дикої природи: звіра не можна приручити. Це метафоричне відображення є також поширеним в описі тероризму і підкреслює, що Трамп не проводить чітку межу між терористами та іммігрантами. Це можна помітити в таких метафорах як ТЕРОРИЗМ ЦЕ ТВАРИНА, ТЕРОРИСТ ЦЕ ТВАРИНА, ТЕРОРИСТИ ЦЕ КОМАХИ:

brutal Islamic terrorism – жорстокий ісламський тероризм;

Americans were savagely murdered by an Islamic terrorist – варварське вбивство американців ісламським терористом;

stamping out Islamic terrorism – задаavimo ісламський тероризм.

Оскільки тварини розташовані нижче людей в ієрархії, очевидно, що таке відображення передбачає перевагу людей. Порівняння терористів з комахами в цьому випадку демонструє це відношення переваги. Комахи – це маленькі безхребетні, на яких можна наступити та знищити, за словами Трампа.

Приєм **додавання** ми використали з метою передачі гіперболічної ненависті Трампа до незаконних іммігрантів:

illegal immigrants with criminal records, ordered deported from our country, are tonight roaming free – нелегальних іммігрантів із судимостями, яких було депортовано з нашої країни, що сьогодні ввечері вільно розгулюють, щоб погрожувати мирним громадянам.

Приєм **модуляції** використаний в метафорах з концептосферою джерела пов’язаною з тваринами:

I will harness the creative talents of our people – я задію найкращих експертів для застосування їхніх талантів;

to harness the energies, industries and technologies of tomorrow – мобілізувати енергію, промисловість і технології майбутнього;

Americans were savagely murdered by an Islamic terrorist – Тваринне вбивство американців ісламськими терористами;

companies and new jobs to come roaring back into our country – нові компанії та нові робочі місця повернуться до нашої країни.

Дослівний переклад використано в метафорах:

stamping out Islamic terrorism – розтовчемо ісламський тероризм;

we will double our growth – ми подвоїмо наше зростання;

they are throwing money at her – вони викидають гроші на неї.

Нарешті, є ще одна невелика група метафор, які додають нюанс образу Трампа. У кількох випадках він використовує концептосферу джерела “тварини”, що показати як він може приборкати цих тварин. Особливо дієслово “harness” – “впрягати”, яке присутнє в концептосфері джерела тяглових коней, що в свою чергу стосуються здібностей людей **ТАЛАНОВИТА ЛЮДИНА ЦЕ ТЯГЛОВИЙ КІНЬ**, а також економічного та технічного прогресу **ЕНЕРГЕТИКА ТА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЦЕ ТЯГЛОВІ КОНІ**:

I will harness the creative talents of our people – ми закликаємо найкращих експертів для застосування їхніх талантів;

to harness the energies, industries and technologies of tomorrow – мобілізувати енергію, промисловість і технології майбутнього.

Трамп концептуалізує гроші як рослину, щоб говорити про їх достаток, наприклад **ГРОШІ ЦЕ ВРОЖАЙ**:

A small group in our nation’s Capital has reaped the rewards of government – Невелика група в столиці нашої країни пожинала плоди уряду.

Він також повертається до загальноприйнятої метафори про бур'яни посилатися на небажаних суб'єктів, які концептуалізуються як непотрібні для суспільства, наприклад в метафорі ТЕРОРИЗМ ЦЕ БУР'ЯН:

radical Islamic terrorism, which we will eradicate completely – радикальний ісламський тероризм, який ми повністю викоринимо.

Конкретизацію ми використали для підсилення психологічного ефекту метафори в таких виразах:

Secretary of State rakes in millions and millions of cash – держсекретар нагромаджує мільйони доларів;

a child is born in the the urban sprawl of Detroit – дитина народилась в міських багатоповерхівках Детройту.

Еквіваленти використано в метафорах, що означають групу людей які проживають, або працюють в певних місцевостях:

a small group in our nation's Capital has reaped the rewards of government – невелика група людей у столиці пожинула плоди правління.

Приєм **модуляції** використано в метафорах

radical Islamic terrorism, which we will eradicate completely –ми знищимо радикальний ісламський тероризм;

our country will thrive and prosper again – Наша країна знову буде успішною і квітучою;

Washington flourished, but the people did not share in its wealth – Вашингтон збагачувався, але не ділився з народом своїми багатствами;

we will embark upon a project of national growth and renewal – Ми хочемо росту на національному рівні.

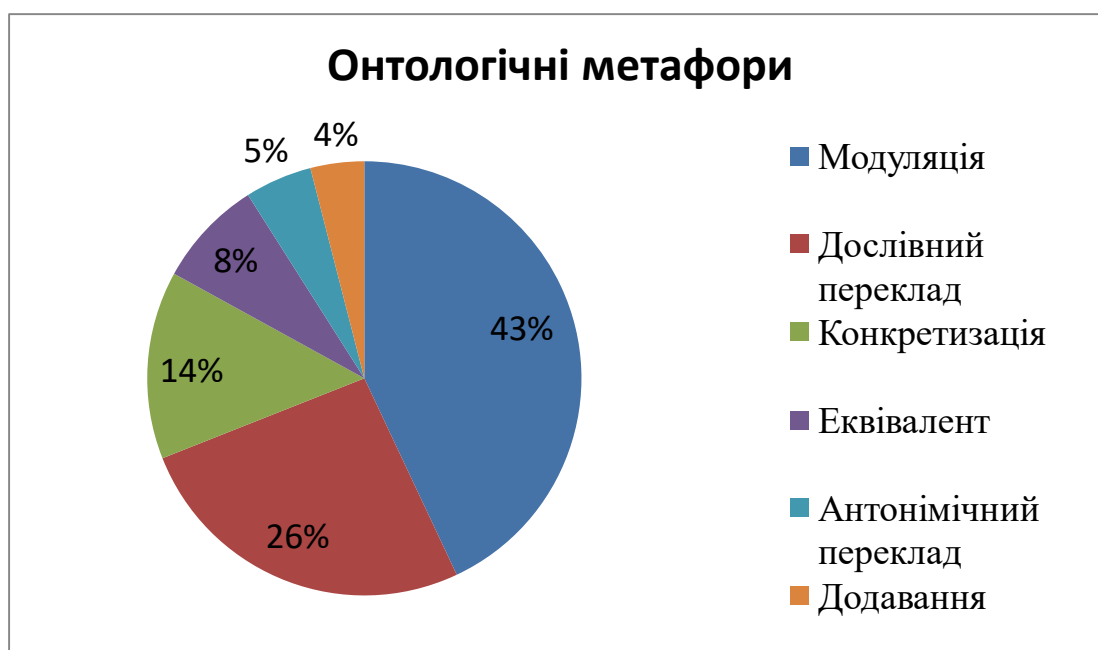

Рис.2.1.3. Способи та методи перекладу онтологічних конц. метафор

Отже, при перекладі 73 онтологічних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 32 випадки (43%); дослівний переклад – 19 випадків (26%); конкретизація – 10 випадків (14%); еквівалент - 6 випадків (8%); антонімічний переклад – 4 випадки (5%); додавання – 2 випадки (4%).

2.2. Передача комплексних концептуальних метафор у промовах Д. Трампа

Комплексна концептуальна метафора – це метафора, в якій буквальне значення виражається через декілька образних термінів або поєднання первинних метафор. Наприклад, метафора ІММІГРАЦІЯ ЦЕ БІЛЬ складається з двох первинних метафор: ІММІГРАЦІЯ ЦЕ ПРОБЛЕМИ, ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ЗВІЛЬНИТИСЬ ВІД ГОЛОВНОГО БОЛЮ. Тоді, як дві первинні метафори базуються на загальному тілесному досвіді, то комплексна метафора є менш універсальною, і базується на поєднанні двох первинних метафор, задля утворення більш конкретного домену [70, с. 80].

Такий тип метафор Трамп використовує для відображення певних болючих питань в своєму дискурсі, як наприклад в концептуальній метафорі:

ІММІГРАЦІЯ ЦЕ БІЛЬ (ІММІГРАЦІЯ ЦЕ ПРОБЛЕМИ та ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ЗВІЛЬНИТИСЬ ВІД ГОЛОВНОГО БОЛЮ) :

relief from uncontrolled immigration – допомога від неконтрольованої імміграції.

ПОДАТКИ ЦЕ БІЛЬ (ПОДАТКИ ЦЕ ПРОБЛЕМИ та ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ЗВІЛЬНИТИСЬ ВІД БОЛЮ):

Middle-income Americans and businesses will experience profound relief– Американці із середнім рівнем доходу та бізнес мають відчувати глибоке полегшення.

ФІНАНСОВІ ВТРАТИ ЦЕ ВИСНАЖЕННЯ (ФІНАНСОВІ ВТРАТИ ЦЕ ПРОБЛЕМИ ТА ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ЗВІЛЬНИТИСЬ НЕГАРАЗДІВ):

subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military” – “Ми вкладали кошти в армії інших держав, дозволяючи при цьому дозволяючи виснажуватися нашому війську.

Метафори з концептосферою “фізичних ран” складають частину вражаючої і в політичному плані переконливого виду метафор, що спираються на джерело захворювання, та показують, як Трамп використовує цю метафору, щоб представити себе цілителем, який збирається запобігти імміграції і злочинам, метафоризованим як біль та хвороба.

Фізичні аспекти хвороби та болю використовуються в такій комплексних метафорі, як ЕМОЦІЙНІ СТРАЖДАННЯ ЦЕ ФІЗИЧНА РАНА (ЕМОЦІЇ ЦЕ ОБ’ЄКТИ та СТРАЖДАТИ ЦЕ ОТРИМАТИ ФІЗИЧНУ РАНУ):

wounded American families” – “поранені американські сім’ї.

Ці метафори використовуються в контексті звинувачення Трампом у вбивстві мирних жителів. Те саме імпліцитне посилення на жорстокість іммігрантів та біль, завданий ними висловлене в концепті, в якому емоційні страждання через втрату членів сім’ї прирівнюються до фізичного поранення.

Враховуючи фінансові багатства Трампа, його концептуалізація економіки невід’ємно пов’язана з його способами ведення бізнесу. Він

говорить про економіку та торгівлю, беручи при цьому до уваги свої ділові угоди. Ось тільки він постає доброю і праведною людиною в цих справах, тоді як його опоненти, звинувачуються у складанні поганих і, таким чином, жахливих угод. Так створюється концептуальна метафора ТОРГОВА УГОДА – ЦЕ ЖАХЛИВА ОСОБА (ТОРГОВА УГОДА ЦЕ ВАЖЛИВА ПОДІЯ та ПОГАНІ ПОДІЇ ЦЕ ЖАХЛИВІ ОСОБИ) :

trade deals that strip us of our jobs, and strip us of our wealth as a country –
торгові угоди, які позбавляють нашу країну робочих місць та втрачають багатства країни;

Crushed by our horrible and unfair trade deals – знівечені нашими жахливими та несправедливими торговими угодами;

job killing trade deal” – “вбивча для ринку праці угода.

Метою використання цього типу метафор Д. Трампом, є спосіб показати те, як він шкодує через занепадаючий стан країни, через свого попередника та опонентів, при цьому знову використовується концептосфера джерела з фізичних ран ПОГАНІ КОНТРАКТИ ЦЕ БІЛЬ (ПОГАНІ КОНТРАКТИ ЦЕ ПРОБЛЕМИ та ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ПОЗБАВИТИСЬ ВІД БОЛЮ):

agreement that hurts our workers – угода, що шкодить нашим робітникам.

Метафора механізмів часто застосовуються для опису єдності та цілісності компонентів. Прикладом цього є годинник, який є системою саморегулювання, де найдрібніші частини працюють в гармонії один з одним. У своїй промові Трамп використовує метафору ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ВІДРЕМОНТУВАТИ МЕХАНІЗМ (ПРОБЛЕМИ ЦЕ ОБ’ЄКТИ ТА РЕМОНТ ЦЕ ПОЛЕГШЕННЯ) понад п’ять разів, використовуючи лексичний вираз ремонтування чогось:

we are going to fix the system – ми збираємося виправити систему,

we can fix this problem so quickly – ми можемо виправити цю проблему так швидко.

Відповідно до функції значимості в дискурсі, оратор справді повинен бути сильним, тому риторика Трампа не залишає місця для подальшого збільшення значимості. Хоча він трохи коригує фразу в його промовах, іноді замінюючи “я” на “ми”, щоб створити враження, що його виборці також беруть участь у прийнятті рішень, основна метафора працює на його власний імідж – Трамп постає інженером, який знає, як працюють машини і як виявляти несправності, які лише він може виправити.

Оперуючи метафорою ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ЦЕ МЕХАНІЗМ (ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ЦЕ ОБ’ЄКТ та МЕХАНІЗМ ЦЕ ФІЗИЧНА СТРУКТУРА) Трамп в своїх промовах створює враження, що він може привести країну до гармонії та порядку де рух кожної частини попередньо визначає рух іншої частини, як у годинниковому механізмі:

to fix the system so it works justly for each and every American – змінити систему так, щоб вона працювала на кожного американця;

we will fix TSA at the airports which is a total disaster – ми виправимо Адміністрацію Транспортної Безпеки в аеропортах, що є цілковитою катастрофою.

Подаючи свій імідж “ремонтника”, Трамп обіцяє вирішити проблеми, тоді як його опоненти цього не роблять. Очевидно, що це натяк на те, що вони погані інженери, оскільки їхня система така несе серйозну несправність.

Окрім роботи “інженера” та “ремонтника”, Трамп також обіцяє взяти на себе пов’язана роль “конструктора” НАЦІЯ – ЦЕ БУДІВЛЯ (НАРОД ЦЕ НЕПОХИТНИЙ ОБ’ЄКТ та БУДІВЛЯ ЦЕ ЛЮДИНА):

We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor – Ми повернемо людям роботу та благополуччя, відновлюючи нашу країну американськими руками і працею.

Гіперболізуючи проблеми та розглядаючи їх як ланцюжки або небезпечні місця, Трамп надалі сприяє формуванню страху і звинувачує тих політиків, що були до нього. У метафорі ПОГАНІ ШКОЛИ ЦЕ НЕБЕЗПЕЧНІ

МІСЦЯ (ШКОЛА ЦЕ БЕЗПЕКА та НЕБЕЗПЕЧНІ МІСЦЯ ЦЕ ЗАГРОЗА) він звертається до особливо делікатної теми, що призводить до людських емоцій:

We will rescue kids from failing schools – Ми спасемо дітей зі зруйнованих шкіл.

Занепокоєння ще більше посилюється, оскільки Трамп показує страждаючих дітей через концепт іммігрантів як злочинців:

One more child to sacrifice on the order and on the altar of open borders – щоб пожертвувати ще однією дитиною на вівтарі відкритих кордонів;

Mothers and children trapped in poverty – Матері й діти ледь животіють у злиднях.

Використовуючи концептуальну метафору МИР І ПОРЯДОК ЦЕ БУДІВЛЯ (МИР І ПОРЯДОК ЦЕ ПОРЯДОК та БУДІВЛЯ ЦЕ НЕПОХИТНИЙ ОБ'ЄКТ), Трамп посилається на тему будівлі, посилаючись на абстрактні поняття такі як мир, безпека та закон:

It won't be happening very much anymore. Believe me. Peace will be restored – Цього більше не буде! Повірте мені! Буде відновлено мир;

I will restore law and order to our country – Я принесу порядок і закон в країну.

Коли Трамп говорить про зупинення насильства і розбою в США, він все ж має на увазі зупинення діяльності незаконних угруповань, тому в цьому випадку використовується **конкретизація**:

bringing down crime – зупинимо злочинні угруповання.

Антонімічний переклад використовується в перекладі виразу *the world is far less stable – світ став нестабільним.*

Модуляція використана при перекладі метафор:

we will rebuild America – ми відновимо Америку;

I will restore law and order to our country – я відновлю порядок і закон в країні;

our plan is destroying ISIS – нашим планом є знищення ІДІЛ;

rusted-out factories scattered spotted across the country – заржавілі заводи розкидані по всій країні.

Подібним чином робочі місця осмислюються як об'єкти, і Трамп бере на себе роль того, хто може повернути ці предмети до існування:

I am going to bring our jobs back to Ohio and Pennsylvania and New York and Michigan and all of America – Я збираюся повернути наші робочі місця назад в Огайо, Пенсільванію, Нью-Йорк, Мічиган і всю Америку.

Загалом, його метафоричний образ конструктора та контролера дає йому характеристику впевненого і незалежний працівника, того, хто приймає рішення та діє.

Модуляцію ми використали при перекладі таких виразів:

safety will be restored – знову буде безпечно;

communities crushed by our horrible and unfair trade deals – громади розчавлені нашими жахливими торговими угодами;

destroying our middle class – нівелюючи наш середній клас.

Дослівний переклад використано в фразях:

At the bedrock of our politics – Стане основою нашої політики;

when you open your heart to patriotism – Коли ви відкриваєте своє серце патріотизму;

the cycle of human smuggling and violence – цикл контрабанди людей і насильства.

Приєм **модуляції** використаний при перекладі таких виразів:

we will fix his biggest single issue – ми вирішимо його найбільшу проблему;

to fix the system so it works justly for each and every American – змінити систему так, щоб вона працювала на кожного американця;

Метафора НАЦІЯ ЦЕ ХВОРА ЛЮДИНА (НАЦІЯ ЦЕ ПЕРСОНА та ВИЛІКУВАТИ ЦЕ ПОЗБАВИТИ ВІД ПРОБЛЕМ) викликає сильні негативні реакції у громадськості, тим більше, якщо називають нібито винних. У своїх виступах Трамп постає цілителем нації та її громадян:

Now it is time for America to bind the wounds of division – настав час для Америки об'єднатись в єдину націю;

These wounded American families have been alone. But they are alone no longer – розділені американські сім'ї залишались самотніми. Проте вони більше не самотні;

Middle-income Americans and businesses will experience profound relief – середній клас і бізнес відчують значні полегшення.

Ці твердження не пропонують якихось конкретних рішень, але намагаються бути переконливими шляхом обіцянки, або шляхом подання апеляції до дії та заяви щодо зміни умов, нібито спричинених оратором. Трамп вводить пункт, який стає правдоподібним, використовуючи метафору, яка звертається до концептосфери болю. Поки біль “поганий”, Трамп перетворюється на “цілителя”, як пропонує рішення цього болючого стану.

Приєм **модуляції** ми використали при перекладі виразів, концептосферою джерела яких є система первинних відчуттів:

(a Secretary of State) faces no consequence – вона не несе жодної відповідальності;

she isn't facing justice for her terrible, terrible crimes – врятувати її від судочинства за її страшні, злочини;

the growing threats we face from outside the country – вирішити зростаючі загрози з-за меж країни;

how out of touch she really is – наскільки вона не розуміє ситуацію.

Антонімічний переклад використано, задля показу Трампа як рятівника від усіх незгод у метафорі:

Nothing we want for our future is beyond our reach – ми можемо здійснити все, що задумаємо.

У метафорі ЕМОЦІЇ ЦЕ БІЛЬ (ЕМОЦІЇ ЦЕ БІЛЬ та ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ ЦЕ ПОЗБАВИТИСЬ ВІД БОЛЮ) участь Трампа в перенесенні болі інших перетворюється на звичайне відображення емоційної болі:

Nothing has affected me more deeply than the time I have spent with the mothers and fathers who have lost their children – Ніщо так на мене не вплинуло, як час, що я провів з батьками які втратили своїх дітей.

Трамп не тільки конструює свою персону як цілителя, але і покладає вину на свою суперницю. Клінтон стає відповідальною за поганий стан працівників.

Модуляцію ви використали в фразах:

relief from uncontrolled immigration – полегшення від неконтрольованої міграції;

subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military – Ми вклали кошти в армії інших держав, дозволяючи при цьому дозволяючи виснажуватися нашому війську;

a new national pride will stir our souls, lift our sights, and heal our divisions – нова національна гордість буде рухати наші душі, визначати наш погляд і загоїть наші відмінності.

Конкретизація використана при перекладі вислову:

people will experience profound relief – середній клас і бізнес відчують значні полегшення.

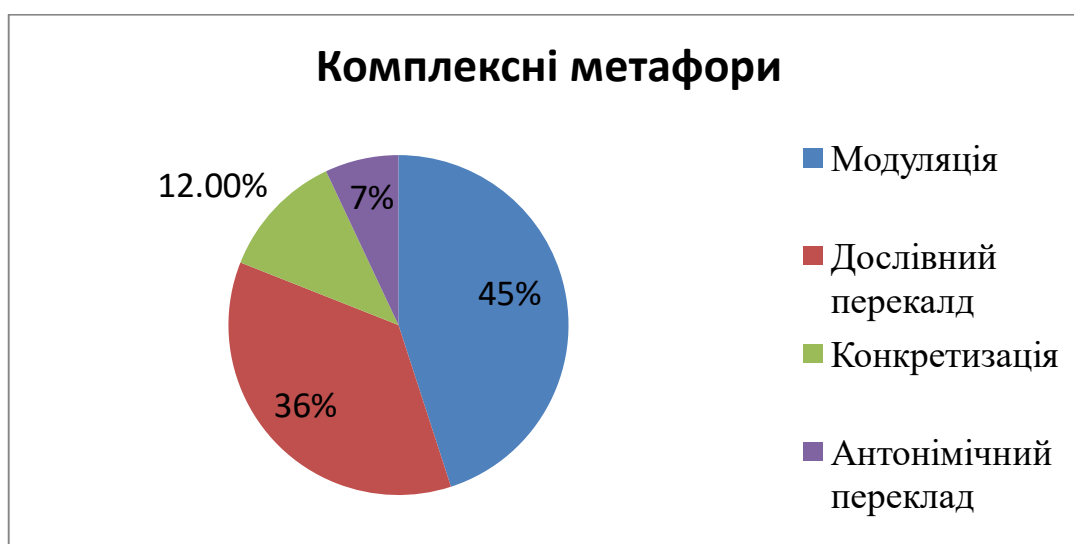

Рис.2.2. Способи та методи перекладу комплексних конц. метафор

Отже, при перекладі 63 комплексних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 29 випадків (45%) дослівний переклад – 23

випадки (36%) конкретизація – 8 випадків (12%) антонімічний переклад – 3 випадки (7%).

Висновки до Розділу 2

Дональд Трамп – це феномен сучасної політики. Особа, що не вписується в рамки сучасного політика, поширює свої популістичні ідеї в народ, має передбачувану близькість із пересічним громадянином США та заявляє гучні заяви, несподівано для всіх переміг на президентських виборах в 2016 році.

У цьому дослідженні ми проаналізували використання концептуальних метафор Д. Трампом у його політичних виступах на початку його президентської кар'єри та аналіз того, як вони сприяли формуванню його заяв, впливу на його виборців та формуванню його політичного іміджу.

Загалом було проаналізовано п'ять ключових промов, виголошених Д. Трампом у президентській гонці 2016 році: на початку своєї передвиборчої кампанії, під час зустрічі з виборцями в ключових штатах, промова після своєї перемоги та коли він був інавгурований президентом США.

Концептуальні метафори, знайдені в трьох виступах, були класифіковані відповідно до концептосфери джерела та проведено базовий частотний аналіз. Загальна кількість концептуальних метафор складає 202, з них 135 (67%) використовуються лише один раз у всіх п'яти промовах, 22 метафори (11%) використовуються як мінімум у двох промовах, і 45 метафор (22%) було використано лише в одній з промов.

Всі концептуальні метафори були поділені на 4 підгрупи: орієнтаційні, структурні, онтологічні та комплексні. Загалом в промовах було знайдено 32 орієнтаційні метафори (15%), 34 структурні метафори (17%), 73 онтологічні метафори (36%), 63 комплексні метафори (36%).

Загалом було використано сім методів або способів перекладу концептуальних метафор. Серед них зокрема: модуляція – 85 випадків дослівний переклад – 73 випадки, конкретизація – 20 випадків, еквівалент –

10 випадків, антонімічний переклад – 9 випадків, генералізація – 4 випадки, додавання – 2 випадки.

Під час перекладу структурних метафор, ми використали такі методи та способи: дослівний переклад – 18 випадків (53%); модуляцію – 9 випадків (26%); еквівалент – 4 випадки (12%); конкретизацію – 2 випадки (6%); антонімічний переклад – 1 випадок (3%).

Під час перекладу орієнтаційних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 15 випадків (47%) дослівний переклад – 13 випадків (40%) генералізація – 4 випадки (13%).

Під час перекладу онтологічних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 31 випадок (43%); дослівний переклад – 19 випадків (26%); конкретизація – 10 випадків (14%); еквівалент – 6 випадків (8%); антонімічний переклад – 4 випадки (5%); додавання – 2 випадки (4%).

При перекладі комплексних метафор ми використали такі способи та методи: модуляція – 29 випадків (45%) дослівний переклад – 23 випадки (36%) конкретизація – 8 випадків (12%) антонімічний переклад – 4 випадки (7%).

Отже при виконанні цього дослідження, ми проаналізували передвиборчі політичні промови Д.Трампа, визначили які концептуальні метафори були вжиті в цих промовах, визначили основні концептосфери джерела, а також переклали ці метафори зі збереженням прагматичного змісту, при цьому використавши різні способи та методи перекладу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Метафора в політичному дискурсі є невід'ємним інструментом системи технологій мовного впливу на слухачів. При використанні в політичному дискурсі метафора зберігає основні свої функції, зокрема принцип мовної компактності та виразності. Вона не тільки дозволяє донести до читача або слухача певну інформацію, суть того чи іншого висловлювання, але сформулювати особисту або громадську думку. Таким чином, метафора стає не просто фігурою мови, а приймає на себе концептуальну роль.

У нашому дослідженні ми з'ясували, що політичний дискурс є способом тлумачення суспільної реальності в основних політичних термінах. Політичний дискурс є певним видом практичної мовної діяльності, який структурований відповідними текстами, концептами та поняттями, що обслуговують політичні процеси. Для цього дискурсу характерний особливий словник запасу слів і виразів, які відносяться до даної предметної області, смислові зв'язки між окремими концептами політики, базові абстракції і метафори, типові контексти слововживання та побудови вимов. Політичний дискурс – це вираз цілого комплексу відносин між індивідумом і соціумом, який таким чином впливає на створення у глядачів і слухачів певної картини світу.

Політичному дискурсу притаманні такі основні ознаки: смислова невизначеність, фантомність, ірраціональність, езотеричність, дистанційованість та театральність. Всі ці ознаки значать, що політики в більшості уникають висловлювання своїх думок в узагальненому виді, стараються впливати на підсвідомість слухачів, і при цьому справжній сенс висловлювань зрозумілий тільки обраним.

Функціональна специфіка дискурсу політичної комунікації по відношенню до інших видів дискурсу представлена застосуванням у вигляді інструменту політичної влади, що реалізовується в оволодінні владою,

боротьбі за неї, збереженні влади, здійсненні, стабілізації і перерозподілі влади. Політичному дискурсу властиві такі функції: комунікативна, спонукальна та емоційна.

Мовні тактики в політичному дискурсу є вибором і послідовністю мовних дій. В нашому дослідженні ми з'ясували, що слід розрізняти такі тактики політичного дискурсу: тактика звинувачення, маніпулятивна тактика, тактика критики, тактика спростування, тактика роз'яснення, тактика коментування та тактика єднання.

Основною функцією передвиборчого дискурсу є вплив на свідомість адресата комунікації, тобто потенційного виборця, з метою спонукання в ньому намірів до дій, які можуть не співпадати з його власними інтересами, але будуть вигідні адресантові. Передвиборчий дискурс характеризується великою сукупністю текстів, що містять матеріали агітаційного характеру, та мають відношення до конкретної передвиборчої компанії.

Під час нашого дослідження ми з'ясували, що концептуальна метафора – це когнітивний інструмент, що сприяє утворенню нових концептуальних форм інтерпретації шляхом проектування і бачення одного об'єкту через інший. Концептуальна метафора розглядається, як явище взаємодії культури, мови і мислення. Такий тип метафор є важливим концептуальним механізмом, який допомагає нам зрозуміти абстрактні поняття і міркувати про них.

Відповідно за характером і способом, за яким відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, концептуальні метафори поділяються на такі типи: структурні, орієнтаційні, онтологічні та комплексні.

Наша робота дозволяє зробити висновок про те, що для перекладу концептуальних метафор в політичних промовах потрібно використати такі способи та методи перекладу: дослівний переклад, модуляція, генералізація, конкретизація, антонімічний переклад, використання еквіваленту та збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням пояснення.

Загалом було використано такі методи та способи перекладу концептуальних метафор: модуляція – 85 випадків (42%), дослівний переклад – 72 випадки (36%), конкретизація – 20 випадків (10%), еквівалент – 10 випадків (5%), антонімічний переклад – 9 випадків (4%), генералізація – 4 випадки (2%), додавання – 2 випадки (1%).

Дональд Трамп є один з найзначиміших представників політичного дискурсу. Його промови повні популістичних ідей та гучних заяв. Д.Трамп майстерно використовує різні лінгвістичні засоби, в тому числі й концептуальну метафору, задля впливу на свідомість своїх слухачів. В своїх промовах Трамп використовував такі види концептуальних метафор: орієнтаційні метафори (15%), структурні метафори (17%), онтологічні метафори (36%), комплексні метафори (32%).

Отримані в ході дослідження результати привносять нові дані в загальну теорію когнітивної лінгвістики в цілому і концептуальну теорію метафори зокрема. В цілому матеріали дослідження можуть бути використані в публіцистичній пресі, а також при вивченні таких дисциплін, як стилістика англійської мови, художній переклад, та практичний курс англійської мови.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосова Н. А. Основы английской фразеологии. Изд-во Ленинградского университета, 1963. 208 с.
2. Арутюнова Н. Д. Дискурс. Речь. Москва : Научное издательство “Большая Российская энциклопедия”, 2002. 133 с.
3. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику : Учеб. Пособие. Москва : Едиториал УРСС, 2003. 357 с.
4. Баранов А. Н. Идиоматичность и идиомы. *Институт русского языка им. В.В. Виноградова РАН*. Москва : 1996. С. 55–57.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія 2001, 342 с.
6. Болотнова Н. С., Волкова П. С. Эмотивный код языка и его реализация Волгоград : Перемена, 2003. 171 с.
7. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса. Грозный : Изд-во Чечено-Ингуш. гос. ун-та, 1981. 95 с.
8. Борботько, В. Г. Принципы формирования дискурса: от психолингвистики к лингвосинергетике. Москва : Либроком, 2011. 274 с.
9. Васильева Н. В., Виноградов В. А. Краткий словарь лингвистических терминов. Москва : 1996. 175 с.
10. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова. Москва : Наука, 1977. 312 с.
11. Гвишиани Н. Б. Современный английский язык: лексикология 3-е изд., пер. и доп. Учебник для бакалавров. Москва : Юрайт, 2013. 273 с.
12. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. Москва : Либроком, 2009. 112 с.
13. Демьянков В. З. Доминирующие лингвистические теории в конце XX века. Москва : *Ин-т языкознания РАН*, 1995. 239 с.
14. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. Политический дискурс: История и

современные исследования. 2002. 143с.

15. Дмитриева Л. Ф. Мартинкевич Е.А. Кунцевич С.Е Английский для студентов. Ростов-на-Дону : 2008. 304 с.

16. Жоржолиан Д. Теоретические основы фразеологической номинации и сопоставительная лингвистика. Тбилиси : АИСИ, 1987. 379 с.

17. Иссерс О. С. Языковые средства и способы манипуляции сознанием. Москва : Высшая школа, 1992. С. 52– 54.

18. Карасик В. И. О типах дискурса. Языковая личность: институциональный и персональный дискурс. Волгоград : Перемена, 2000. 120 с.

19. Карасик В. И. Религиозный дискурс. *Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики*. Волгоград : Перемена, 1999. С. 5–19

20. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.

21. Кибрик А. А., Плуноян В. А Функционализм. *Фундаментальные направления современной американской лингвистики*. – Москва : МГУ, 1997. 339 с.

22. Кожина Н. М. Дискурсивный анализ и функциональная стилистика с речеведческих позиций. Москва : Изд-во СПбГУЭФ, 2004. С. 333.

23. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.

24. Красных В. В. Свой среди чужих: миф или реальность? Москва : Гнозис, 2003. 375 с.

25. Кубрякова Е. С. Демьянков В.З Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов Москва : Филол. фак. МГУ, 1996. 245 с.

26. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. Москва : Русский язык, 1984. 944 с.

27. Малышева О. П. Коммуникативные стратегии и тактики в

публицистических выступлениях (на материале речей американских и британских политических лидеров. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2009. 209 с.

28. Матвеева Т. В. Функциональные стили в аспекте текстовых категорий. *Синхронно-сопоставительный очерк*. Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1990. 172 с.

29. Михалева, О. Л. Политический дискурс: специфика манипулятивного воздействия. Москва : Либроком, 2009. 252 с.

30. Михальская, А. К. Педагогическая риторика: история и теория. *Учеб. пособие для студ. пед. университетов и институтов*. Москва : Академия, 1998. 432 с.

31. Мокиенко В. М. Славянская фразеология: Учебное пособие. Москва : Высшая школа, 1989. 287 с.

32. Мухортов Д. С. Значение слова в тисках речи. Москва : URSS, 2014. 200 с.

33. Никитин М. В. Метафора : *уподобление vs. Интеграция концептов*. Москва : ИЯ РАН, Воронежский государственный университет, 2002. 269 с.

34. Никуличева Д. Б. О некоторых лингвистических инструментах мониторинга общественного сознания. Москва : Тезаурус, 2010. С. 84–98.

35. Новікова Н. Л. Теоретичні засади механізму державного регулювання економічних інтересів. *Агросвіт*. 2016. С. 21–24.

36. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Філологічні науки*. 2008. С. 218–221.

37. Паршина О.Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты. Москва : 2007. 85 с.

38. Попова Е. С. Текст и дискурс: дифференциация. Москва : *Молодой ученый*. 2014. 641–643 с.

39. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ : Видавничий центр “Київський університет”, 1999. 301 с.

40. Прохоров Ю. Е. Действительность. Текст. Дискурс. Москва : Флинта; Наука. 224 с.
41. Реформатский А.А. Введение в языковедение. Москва : Аспект Пресс, 2000. 537 с.
42. Рублева Е. В. Лингвопрагматические аспекты политической теледискуссии. Москва : Наука, 2006. 124 с.
43. Савицкий В. М. Основы общей теории идиоматики. Москва : Гнозис, 2006. 208 с.
44. Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции личности. Москва : Лабиринт, 2004. 320 с.
45. Смирницкий А. И. К вопросу о слове. *Проблема отдельности слова* 1954. С.29–71.
46. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. Москва : МГУ, 1998. 260 с.
47. Солганик Г. Я. Стилистика текста: учебное пособие. Москва : 2014, 267 с.
48. Степанов Ю. С. Альтернативный мир, Дискурс, Факт и принцип Причинности. Москва : РГГУ, 1995. С. 35–73.
49. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. Москва : Наука, 1986. 143 с.
50. Телия В. Н. Основные особенности значения идиом как единиц фразеологического состава языка. Москва : *Отчизна*, 1995. С. 10–16.
51. Терехова Е. В. Рекуррентные конструкций в английском политическом и дипломатическом дискурсе: статус и функционирование: монография. Москва : Флинта. Наука, 2011. 108 с.
52. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва : 2002. 416 с.
53. Фесенко Т. А. Концептуальные основы перевода. Тамбов : ТГУ, 2001. 124 с.
54. Халатян А.Б. Особенности организации современного

политического дискурса. 2010. 123 с.

55. Черданцева Т. З. Мотивационный макрокомпонент идиомы и параметр денотации. Москва : Наука, 1990. 273 с.

56. Чернышева И. И. Старые проблемы в новой лингвистической парадигме. 1997. 83 с.

57. Чудинов А. П. Политическая лингвистика. Москва : Наука, 2006. 256с.

58. Шевченко И. С. Герменевтический аспект перевода как вторичной метакоммуникации. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Харків : Константа. 2003. 711 с.

59. Шейгал, Е. И. Семиотика политического дискурса. Волгоград, 2000. 440 с.

60. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада. Київ : Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, 2000. 288 с.

61. Ball W. J. Colloquial Idiom. Toronto : Longmans, 1958. 258 p.

62. Bell, A. Climate of Opinion: Public and Media Discourse on the Global Environment, *Discourse & Society*. 1995. 231 p.

63. Benoit W. L. Presidential campaign discourse as a causal factor in election outcome. *Western Journal of Communication*. 2003. 244 p.

64. Benoit W. L., Stein K. A., Hansen G. J. Newspaper coverage of presidential debates. *Argumentation and Advocacy*. 2004. 219 p.

65. Briscoe D. How He Did It: The Inside Story of Campaign. *Newsweek*, 2008. 121 p.

66. Croft W., Cruse D.A. Cognitive Linguistics. *Cambridge Textbooks in Linguistics*. Cambridge University Press, 2004. 356 p.

67. Kovecses Z. Emotion Concepts. Springer Verlag, 1989. 230 p.

68. Kovecses Z. Metaphor and Emotion : Language, Culture, and Body in Human Feeling (studies in emotion and Social Interaction). 2003. 223 p.

69. Kovecses Z. Metaphor in Culture : Universality and Variation.

Cambridge University Press, 2005. 315 p.

70. Grady J. *Foundations of Meaning: Primary Metaphors and Primary Scenes*. University of California, 1997.

71. Greenwood J. *The truth history of a little ragamuffin*. New York : Harper & Bros, 1954. 349 p.

72. Henderson B.L.K. *A Dictionary of English Idioms*. London : J. Blackwood, 1954. 759 p.

73. Lakoff G. Johnson, M. *Metaphors we Live by*. Chicago, 1980. 242 p

74. Lyell Th. R. G. *Slang, Phrase and idiom in Colloquial English and their use*. Tokyo : the Hokuseido press, 1931. 818 p.

75. Malmkjaer K. *The linguistics encyclopedia*. New York : Routledge, 1996. 304 p.

76. Pocock J.G.A. *Politics, language and time: Essays on political thought and History*. New York : Atheneum, 1971. 291 p

77. Russell J. A. *Culture and the Categorization of Emotions*. *Psychological Bulletin*, 1991. 450 p.

78. Safire W. *The New Language of Politics* New York, 1968. 524 p.

79. Seidel G. *Political discourse analysis*. *Handbook of discourse analysis*. London, 1985. 43 p.

80. Stefanowitsch A. *Words and their metaphors: a corpus-based approach*. *Corpus-based Approaches to Metaphor and Metonymy. Studies and monographs*. Walter de Gruyter, 2007. 319 p.

81. Ungerer F. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. New York : Longman, 1996. 306 p.

82. Van Dijk T.A. *What is Political Discourse Analysis*. Amsterdam, 1998. 346 p.

83. Vizetelly F. H. Bekker L.J. *A Desk Book of Idiomatic Phrases*. New York : Funk & Wagnalls Co, 1997. 487 p.

84. Wodak, R. *Discourses of Silence*. *Discourse and Silencing*. Amsterdam: Benjamins, 2004. 155 p.

85. Wodak, R. Disorders in Discourse. London : Longman, 2006. 132 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

86. Donald Trump speaks in Michigan. URL: <https://www.politico.com/story/2016/08/donald-trump-michigan-speech-transcript-227221> (дата звернення: 08.10.2016).

87. Donald Trump 2016 RNC draft speech transcript. URL: <https://www.politico.com/story/2016/07/full-transcript-donald-trump-nomination-acceptance-speech-at-rnc-225974> (дата звернення: 21.07.2016).

88. Donald Trump in Toledo, OH. URL: <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-toledo-oh-october-27-2016> (дата звернення: 27.10.2016).

89. Donald Trump victory speech 2016. URL: <https://www.politico.com/video/2016/11/donald-trump-victory-speech-2016-full-video-061541> (дата звернення: 09.11.2016).

90. 2017 Donald Trump inauguration speech. URL: <https://www.politico.com/story/2017/01/full-text-donald-trump-inauguration-speech-transcript-233907> (дата звернення: 21.01.2017).

ДОДАТКИ

Додаток А

ТАБЛИЦЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ МЕТАФОР

№	Вираз в оригіналі	Метафора	Переклад виразу
1.	We will be a country of generosity and warmth	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми станемо країною любові та доброти
2.	The crime and violence that today afflicts our nation	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Злочини та насильство, що впливають на нашу націю
3.	Iraq was seeing a big, big reduction in violence	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	В Іраці було помітно зменшення насильства
4.	Iran was being choked by sanctions	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ірак був задушений санкціями
5.	Turned over into a Muslim brotherhood	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Був переданий радикальним мусульманським угрупованням
6.	Political system lacks the will, or the courage, or the basic decency	ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ЦЕ ЛЮДИНА	Нашій політичній системі не вистачає волі, ані сміливості, ані елементарної порядності
7.	A nation in mourning	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Нація перебуває в траурі
8.	Our laws will finally receive the respect they deserve	ЗАКОНИ ЦЕ ЛЮДИ	Наші закони нарешті отримують повагу, на яку вони заслуговують
9.	Fair trade policy that protects our Jobs and stands up to countries That cheat	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Чесна торговельна політика, яка захищає наші робочі місця, та протистоїть країнам, які нас обманюють
10.	Job killing trade deal	ТОРГОВА УГОДА ЦЕ ВБИВЦЯ	Вбивча для ринку праці угода
11.	Crushed by our horrible and unfair trade deals	ТОРГОВІ УГОДИ ЦЕ АМОРАЛЬНІ ПЕРСОНИ	Знівечені нашими жахливими та несправедливими торговими угодами
12.	I will make individual deals with individual countries	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Я буду укладати індивідуальні угоди з окремими країнами
13.	Country that cheats	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Країни, що нас обманюють
14.	China's outrageous theft of intellectual property	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Переманювання Китаєм інтелектуальної власності
15.	The greatest Job killers	РИНОК ПРАЦІ ЦЕ ЛЮДИНА	Одного з найбільших вбивць усього ринку праці
16.	Rebuild our depleted military	ВІЙСЬКО ЦЕ ЛЮДИНА	Зберегти нашу виснажену армію
17.	History is watching us now	ІСТОРІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Це історична подія
18.	America is still free and independent and strong	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Америка залишається вільною, сильною та незалежною
19.	We Will Make America Strong Again	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми зробимо Америку знову сильною

20.	We Will Make America Proud Again	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми зробимо Америку знову гордою
21.	Now it is time for America to bind the wounds of division	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Настав час для Америки об'єднатись в єдину націю
22.	We will have the strongest economy anywhere in the world	ЕКОНОМІКА ЦЕ ЛЮДИНА	Ми матимемо найсильнішу економіку в світі
23.	We will have great relationships (with other nations)	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми налагодимо гарні зв'язки з іншими націями
24.	We expect to have great, great relationships	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	У нас будуть чудові, неймовірні відносини
25.	We must reclaim our country's destiny	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Маємо повернути покликання нашої держави
26.	We will always put America's interests first	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Інтереси Америки завжди будуть на першому плані
27.	Depletion of our military	АРМІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Штучне виснаження нашої армії
28.	The crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	І злочинність, і банди, і наркотики вкрали стільки життів, лишили у нашої країни так багато нереалізованого потенціалу
29.	The wealth, strength, and confidence of our country has disappeared over the horizon	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Багатства, міць та впевненість нашої країни було перекинуто кудись за кордон
30.	The factories shuttered and left our shores	СПОРУДИ ЦЕ ЛЮДИ	Заводи й підприємства закривались і покидали наші береги
31.	We must protect our borders from the ravages of other countries products	ІНШІ НАРОДИ ЦЕ КРАДІЇ	Ми захистимо вітчизняного виробника
32.	(other countries) stealing our companies and destroying our jobs	ІНШІ НАРОДИ ЦЕ КРАДІЇ	Переманюють наші компанії та знищують наш ринок праці
33.	We will seek friendship and goodwill with the nations of the world	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми будемо шукати дружби і доброї волі з народами
34.	The right of all nations to put their own interests first	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Кожна нація орієнтується в першу чергу на власні інтереси
35.	A nation is only living as long as it is striving	НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	Нація живе до тих пір, поки вона хоче більшого
36.	Eradicate from the face of the Earth	ПЛАНЕТА ЦЕ ЛЮДИНА	Зметемо з лиця землі
37.	No challenge can match the heart and fight and spirit of America	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Жоден виклик не може зрівнятися з серцем і духом Америки
38.	To free the Earth from the miseries of disease	ПЛАНЕТА ЦЕ ЛЮДИНА	Звільнити Землю від страждань
39.	A new national pride will stir our souls, lift our sights, and heal our divisions	ПАТРІОТИЗМ ЦЕ ЛІКАР	Нова національна гордість буде рухати наші душі, визначати наш погляд і загоїть наші відмінності.
40.	We will make America wealthy again	НАРОД ЦЕ ЛЮДИНА	Ми зробимо Америку знову багатую
41.	When you open your heart to patriotism	ПАТРІОТИЗМ ЦЕ ЛЮДИНА	Коли ви відкриваєте своє серце патріотизму

42.	Trade deals that strip us of our jobs, and strip us of our wealth as a country	ТОРГОВІ УГОДИ ЦЕ НЕЧЕСНІ ЛЮДИ	Торгові угоди, які позбавляють нашу країну робочих місць та втрачають багатства країни
43.	Who has used the pulpit of the presidency	ПРЕЗИДЕНТ ЦЕ ПРОПОВІДНИК	Який користувався правом президента
44.	My opponent would rather protect bureaucrats than serve American children	ПОЛІТИКИ ЦЕ СЛУГИ	Моя опонент служить бюрократам, а не нашим дітям
45.	Those who serve this country	ВІЙСЬКОВІ ЦЕ СЛУГИ	Ті, хто перебувають на військовій службі
46.	Appreciate her service to our country	ПОЛІТИКИ ЦЕ СЛУГИ	Подякувати їй за службу нашій країні
47.	Nation exists to serve its citizens	ДЕРЖАВА ЦЕ СЛУГА	Держава існує для того, щоб служити громадянам
48.	Who want and expect our government to serve the people	ПОЛІТИКИ ЦЕ СЛУГИ	Вони хочуть, щоб уряд слугував інтересам людей
49.	Protection will lead to great prosperity and strength	ЗАХИСТ ЦЕ ШЛЯХ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ	Захист національних інтересів приведе до процвітання та сили
50.	We will follow two simple rules	ПРАВИЛА ЦЕ ОРІЄНТИР	Ми будемо слідувати двом простим правилам
51.	To impose our way of life on anyone, but rather to let it shine as an example for everyone to follow	КРАЇНА ЦЕ ОРІЄНТИР	Нав'язувати наш спосіб життя, а радше дозволимо йому стати осяйним прикладом для наслідування всім іншим
52.	Your courage and goodness and love will forever guide us along the way	МОРАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦЕ ОРІЄНТИР	Ваша мужність, доброта і любов завжди будуть спрямовувати нас по цій дорозі
53.	(I humbly and gratefully) accept your nomination	НОМІНАЦІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Я покійно і з вдячністю приймаю запрошення, щоб бути кандидатом
54.	(the crime and violence that today afflicts our nation) come to an end	ЗЛОЧИННІСТЬ І НАСИЛЬСТВО ЦЕ ОБ'ЄКТ	Злочин і насильство, які сьогодні торкаються нашої нації нарешті зупиняться
55.	The Democrats are holding their convention next week	КОНГРЕС ЦЕ ОБ'ЄКТ	Демократи проводять свій конгрес наступного тижня
56.	(President Obama) took his oath of office	ПРИСЯГА ЦЕ ОБ'ЄКТ	Президент склав присягу
57.	To put Hillary Clinton in charge of America's foreign policy	ЛЮДИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Призначити Гіларі Клінтон відповідальною за зовнішню політику
58.	Forcing the military to retake control	КОНТРОЛЬ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Що змусило військових взяти під контроль
59.	(I will) share with you my plan of action	ПЛАН ЦЕ ОБ'ЄКТ	Я поділюсь з вами моїми планами
60.	Our plan will put America first	НАЦІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Наш план це поставити інтереси Америки на перше місце
61.	A Secretary of State illegally stores her emails	ЛИСТИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Незаконно зберігає свої електронні листи
62.	(a Secretary of State) puts our country at risk	НАЦІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ризикує державними інтересами

63.	(the Secretary of State was “extremely careless” and “negligent,”) in handling our classified secrets	СЕКРЕТИ ЦЕ ОБ’ЄКТИ	Державний секретар надзвичайно необережно та недбало поводитись з нашими секретними секретами
64.	We will bring the same economic success to America	УСПІХ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Ми принесемо той самий економічний успіх Америці
65.	They share our goals	МЕТА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Розділяють нашу мету
66.	Share in their pain	БІЛЬ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Розділить їхню біль
67.	The United States has been picking up the cost	ВИТРАТИ ЦЕ ОБ’ЄКТ	США збільшують виплати
68.	To send them our love	ЛЮБОВ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Підтримати їх своєю любов’ю
69.	Our laws will finally receive the respect they deserve	ПОВАГА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Наші закони будуть поважатись, так як це і повинно бути
70.	From the moment I take the oath of office	ПРИСЯГА ЦЕ ОБ’ЄКТ	З моменту коли я складу присягу
71.	I am going to bring our jobs back to Ohio and Pennsylvania and New York and Michigan and all of America	РОБОЧІ МІСЦЯ ЦЕ ОБ’ЄКТИ	Я поверну робочі місця в Охайо, Пенсільванію та Нью-Йорк
72.	Stealing intellectual property	РОБОЧА СИЛА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Переманюють робочу силу
73.	To put the great miners and steel workers of our country out of work	ЛЮДИ ЦЕ ОБ’ЄКТИ	Залишити без роботи чудових гірників та сталеварів
74.	The support they have given me	ПІДТРИМКА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Підтримка, яку вони мені надали
75.	Their voice has been taken away	ГОЛОС ЦЕ ОБ’ЄКТ	В них забрали їх право на голосування
76.	I will always give you my love	ЛЮБОВ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Я завжди буду ділитись своєю любов’ю
77.	Deliver a victory to a people	ПЕРЕМОГА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Принести людям перемогу
78.	I’m reaching out to you for your guidance and your help	ДОПОМОГА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Я звертаюся саме до вас, за вашою допомогою
79.	It is a movement comprised of Americans from all races, religions, backgrounds, and beliefs	РУХ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Це був рух, куди входили американці усіх рас, релігій і вірувань
80.	We will put millions of our people to work	ЛЮДИ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Ми дамо мільйони робочих місць
81.	No dream is too big	МРІЯ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Немає нездійсних бажань
82.	No challenge is too great	ВИПРОБУВАННЯ ЦЕ ОБ’ЄКТ	Немає нічого неможливого
83.	Transferring power from one administration to another	ВЛАДА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Передаємо владу від однієї адміністрації до іншої
84.	We are transferring power from Washington, D.C. giving it [power] back to you	ВЛАДА ЦЕ ОБ’ЄКТ	Ми передаємо владу з Вашингтону і повертаємо її вам, людям
85.	The crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential	ЖИТТЯ ЦЕ НАДБАННЯ	І злочинність, і банди, і наркотики вкрали стільки життів, лишили у нашої країни так багато нереалізованого потенціалу
86.	We share one heart, one home, and	ДОЛЯ ЦЕ ОБ’ЄКТ	У нас спільне серце, спільний дім

	one glorious destiny		і спільне славне майбутнє
87.	We will bring back our jobs	РОБОТА ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ми повернемо наші робочі місця
88.	We will bring back our wealth	ГРОШІ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ми повернемо наше багатство
89.	We will bring back our dreams	МРІЇ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ми повернемо наші мрії
90.	We will get our people off of welfare and back to work	ЛЮДИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Ми повернемо нашим людям роботу, і збережемо соц.захист
91.	No room for prejudice	ЗАБОБОНИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Немає місця для забобонів
92.	Major donors are lining up behind the campaign of my opponent	КОМПАНІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Основні олігархи шикуються за кампанією мого опонента
93.	To leverage their tremendous talent	ТАЛАНТ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Застосування їхніх талантів на благо усім
94.	Mothers and children trapped in poverty	БІДНІСТЬ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Матері й діти ледь животіють у злиднях
95.	We must break free from the petty politics of the past	ПОГАНІ ПОЛІТИКИ ЦЕ КАЙДАНИ	Ми повинні звільнитися від дріб'язкової політики минулого
96.	We, the citizens of America, are now joined in a great national effort	ЛЮДИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Об'єднали свої загальнонаціональні зусилля
97.	Are what caused so many of the disasters unfolding today	ПРОБЛЕМИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Стали причиною катастрофи, що розгортається сьогодні
98.	Families ripped apart by war	СІМ'Ї ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Сім'ї, що розділили війною
99.	The wealth of our middle class has been ripped from their homes	БАГАТСТВО ЦЕ ТКАНИНА	Наш середній клас розорили, відібравши його багатство
100.	We cannot afford to be so politically correct anymore	ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ми не можемо дозволити собі бути такими політично коректними
101.	The carefully-crafted lies they made	БРЕХНЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Ретельно вироблену брехню
102.	Decades of record immigration have produced lower wages and higher unemployment	БЕЗРОБІТТЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ	Десятиліття рекордної імміграції призвели до зниження заробітної плати та зростання безробіття серед наших громадян
103.	War wounded American families	СТРАЖДАННЯ ЦЕ РАНИ	Через війну розділені американські сім'ї
104.	Relief from uncontrolled immigration	ІММІГРАЦІЯ ЦЕ БІЛЬ	Полегшення від неконтрольованої міграції
105.	Agreement that hurts our workers	ПОГАНІ УГОДИ ЦЕ БІЛЬ	Угода, що шкодить нашим робітникам
106.	(middle-income Americans and businesses) will experience profound relief	НАЛОГИ ЦЕ БІЛЬ	Середній клас і бізнес відчують значні полегшення
107.	Their pain is our pain	ПРОБЛЕМИ ЦЕ БІЛЬ	Ми відчуваємо їхню біль
108.	Subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military	ФІНАНСОВІ ВТРАТИ ЦЕ КРОВОТЕЧА	Ми вкладали кошти в армії інших держав, дозволяючи виснажуватися нашому війську
109.	A new national pride will stir our souls, lift our sights, and heal our divisions	ВІДМІННОСТІ ЦЕ РАНИ	Нова національна гордість буде рухати наші душі, визначати наш погляд і загоїть наші відмінності
110.	They are being released (by the tens of thousands into our cities)	ІММІГРАНТИ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Їх випускаються десятками тисяч у наші громади, не враховуючи

	with no regard for the impact on public safety or resources		впливу на громадську безпеку та ресурси
111	The problems we face now	ОПІР ЦЕ СИЛА	Проблеми з якими ми стикаємося
112	The powerful can no longer beat up on people	ВЛАДА ЦЕ ФІЗИЧНА СИЛА	Щоб можновладці більше не могли впливати на людей, які не можуть захиститися
113	The growing threats we face from outside the country	ПРОБЛЕМИ ЦЕ СИЛИ	Зростаючі загрози ззовні нашої країни
114	Using devastating currency manipulation	МАНІПУЛЯЦІЯ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Користуючись руйнівними валютними маніпуляціями
115	We will face challenges	ВИПРОБУВАННЯ ЦЕ СИЛА	Ми зіткнемося з випробуваннями
116	We will confront hardships	ТРУДНОЩІ ЦЕ СИЛА	Нас чекають труднощі
117	People endured domestic disaster	ПРОБЛЕМИ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Люди перенесли внутрішню катастрофу
118	What caused so many of the disasters unfolding today	ПОМИЛКИ ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Стали причиною катастрофи, що розгортається сьогодні
119	Politics consist of colossal mistakes and disasters	ПОЛІТИКА ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Політика спричиняє тільки помилки і катастрофи
120	We will repeal and replace disastrous Obamacare	ОБАМАКЕЙР ЦЕ РУЙНІВНА СИЛА	Ми скасуємо та замінимо згубний Обамакейр
121	And we will fix TSA at the airports which is a total disaster	БЕЗПЕКА ЦЕ СИЛА	Ми виправимо Адміністрацію Транспортної Безпеки в аеропортах, що є цілковитою катастрофою
122	Safety will be restored	БЕЗПЕКА ЦЕ СПОРУДА	Знову буде безпечно
123	Bringing down crime	ЗЛОЧИННІСТЬ ЦЕ СПОРУДА	Зупинимо злочинні угруповання
124	The world is far less stable now	СВІТ ЦЕ СПОРУДА	Світ став нестабільним
125	Communities crushed by our horrible and unfair trade deals	ГРОМАДИ ЦЕ СПОРУДА	Громади розчавлені нашими жадливими торговими угодами
126	I will restore law and order to our country	НАЦІЯ ЦЕ СПОРУДА	Я відновлюю порядок і закон в країні
127	Their lives ruined by terrorists	ЖИТТЯ ЦЕ СПОРУДА	Їхні життя назавжди зруйновані
128	Our plan is destroying ISIS	ІДІЛ ЦЕ СПОРУДА	Ми плануємо знищити ІДІЛ
129	Destroying our middle class	СОЦІАЛЬНИЙ КЛАС ЦЕ СПОРУДА	Нівелюючи наш середній клас
130	No longer will we enter into these massive transactions, with many countries	ТРАНЗАКЦІЇ ЦЕ СПОРУДИ	Ми більше не будемо вступати в ці масові транзакції з багатьма країнами
131	(we will completely) rebuild our depleted military	АРМІЯ ЦЕ СПОРУДА	Ми перебудуємо нашу виснажену армію
132	Rebuilding our nation	КРАЇНА ЦЕ СПОРУДА	Відновимо нашу країну
133	Rebuilding our country with American hands and American labor	НАЦІЯ ЦЕ СПОРУДА	Відновлюючи нашу країну американськими руками і працею
134	Rusted-out factories scattered spotted across the country	БЕЗРОБІТТЯ ЦЕ ІРЖАВА СПОРУДА	Заржавілі заводи розкидані по країні
135	To rebuild our country and to restore its promise	НАЦІЯ ЦЕ СПОРУДА	Відновлення нашої країни та здійснення обіцянок

136	At the bedrock of our politics will be	ПОЛІТИКА ЦЕ СПОРУДА	Міцним фундаментом нашої політики буде
137	When you open your heart to patriotism	СЕРЦЕ ЦЕ ДІМ	Коли ви відкриваєте своє серце патріотизму
138	On the order and on the altar of open borders	КОРДОНИ ЦЕ ДІМ	Щоб пожертвувати на вівтарі відкритих кордонів
139	I alone can fix it	ПРОБЛЕМА ЦЕ РІЧ	Я самостійно можу це зробити
140	To fix the system so it works justly for each and every American	ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ЦЕ МЕХАНІЗМ	Змінити систему так, щоб вона працювала на кожного американця
141	We can fix this problem so quickly	ПРОБЛЕМА ЦЕ МЕХАНІЗМ	Ми позбавимося цієї проблеми так швидко
142	To fix our inner cities	ПРОБЛЕМА ЦЕ МЕХАНІЗМ	Змінити наші внутрішні міста
143	Immigration have produced	ІММІГРАЦІЯ ЦЕ МЕХАНІЗМ	Імміграція призвела
144	Seek our way of life	ЖИТТЯ ЦЕ ПОДОРОЖ	Нав'язувати наш спосіб життя
145	He ended the life of an innocent young girl	ЖИТТЯ ЦЕ ПОДОРОЖ	Він обірвав життя нещасної дівчинки
146	To stop the cycle of human smuggling and violence	КОНТРАБАНДА ЛЮДЬМИ ЦЕ ШЛЯХ	Зупинити цикл контрабанди людей і насильства
147	To escape the tremendous cycle of poverty that they're going through	БІДНІСТЬ ЦЕ ШЛЯХ	Врятуватися від величезного циклу бідності, який вони переживають зараз
148	Young people just starting out their adult lives	ЖИТТЯ ЦЕ ПОДОРОЖ	Молоді люди тільки вступають в доросле життя
149	This 18-month journey ended (election campaign)	КОМПАНІЯ ЦЕ ПОДОРОЖ	Ця 18-місячна подорож закінчилась
150	Syria is engulfed in a civil war	ВІЙНА ЦЕ ПОТОП	Сирія охоплена громадянською війною
151	Existing massive refugee flows coming into our country	ІММІГРАЦІЯ ЦЕ ПОТОП	Існуючих масових потоків біженців, що надходять у нашу країну
152	Violence spilling across our border	НАСИЛЬСТВО ЦЕ РІДИНА	Насильство, що переливається через наші кордони
153	To stop the cocaine from pouring into our communities	НАРКОТИКИ ЦЕ РІДИНА	Зупинити надходження наркотиків у наші громади
154	Trillions of dollars will start flowing into our country	ГРОШІ ЦЕ РІДИНА	Трильйони доларів зайдуть в нашу країну
155	Students who are drowning in debt	БОРГИ ЦЕ ВОДА	Студенти, що тонуть в боргах
156	Educational system flush with cash	ГРОШІ ЦЕ ВОДА	Система освіти, хоч і переповнена грошима
157	The time for empty talk is over	ЧАС ЦЕ КОНТЕЙНЕР	Потрібно положити кінець пустим балачкам
158	Looking at the the untapped potential	ПОТЕНЦІАЛ ЦЕ РІДИНА	Розглядав прихований потенціал у бізнесі
159	In this race for the White House	ВИБОРИ ЦЕ ЗМАГАННЯ	В цій президентській гонці
160	Greatest compassion will be for our own struggling citizens	ПРОБЛЕМИ ЦЕ БОРОТЬБА	Найбільше співчуття буде до наших власних громадян, які ще

			борються
161	Our presidential race	ВИБОРИ ЦЕ ЗМАГАННЯ	Гонка за президентське крісло
162	We don't win anymore, but we are going to start winning	ПОЛІТИКА ЦЕ ЗМАГАННЯ	Ми забули, що значить виграш, проте це зміниться
163	I can be your champion in the White House	ПОЛІТИКИ ЦЕ СПОРТСМЕНИ	Я буду вашим чемпіоном в Білому домі
164	I will fight for you, and I will win for you	ПОЛІТИК ЦЕ ВОЇН	Я буду боротися за вас, і виграю для вас
165	That was a hard-fought campaign	ВИБОРИ ЦЕ БІЙ	Це була виснажлива компанія
166	And while they celebrated in our nation's capital, there was little to celebrate for struggling families all across our land	БОРОТЬБА З БІДНІСТЮ ЦЕ БІЙ	Поки вони святкували у національній столиці, для страждених сімей по всій країні було мало приводів для свят
167	I will fight for you with every breath in my body	ПОЛІТИК ЦЕ ВОЇН	Я буду боротися кожною частинкою свого тіла
168	He would not have that bust at the track at Belmont	КОПМАНІЯ ЦЕ ЗМАГАННЯ	Він би не заробив би на власний бюст, на трасі у Бельмонті
169	(a Secretary of State) faces no consequence	ПОЛІТИКА ЦЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	Не несе жодної відповідальності
170	Facing justice for her terrible, terrible crimes	ПОЛІТИКА ЦЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	Врятувати її від судочинства за її страшні, злочини
171	The growing threats we face from outside the country	ЗАГРОЗИ ЦЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	Вирішити зростаючі загрози з-за меж країни
172	I have a different vision	ПЛАН ЦЕ ПОГЛЯД	В мене інший погляд
173	Openly advocate their political views	ВІРИТИ ЦЕ БАЧИТИ	Вони відверто захищатимуть свої політичні погляди
174	Who does not grasp this danger	РОЗУМІННЯ ЦЕ УТРИМУВАННЯ	Політик, який не розуміє цієї небезпеки
175	How out of touch she really is	РОЗУМІННЯ ЦЕ УТРИМУВАННЯ	Наскільки вона не розумію ситуацію
176	Uphold our laws and our Constitution	ЗАКОНОДАВСТВО ЦЕ ОБ'ЄКТ	Дотримуватимуться наших законів та нашої конституції
177	Nothing we want for our future is beyond our reach	ДУМКИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Ми можемо здійснити все, що задумаємо
178	Secretary of State rakes in millions and millions of cash	ГРОШІ ЦЕ ОБ'ЄКТИ	Держсекретар нагромаджує мільйони доларів
179	Men, women and children viciously mowed down	ВБИВСТВО ЦЕ ЗРІЗАННЯ РОСЛИН	Чоловіків, жінок, дітей, всіх жорстоко вбили
180	We will embark upon a project of national growth and renewal	НАЦІЯ ЦЕ РОСЛИНА	Ми хочемо росту на національному рівні
181	We will double our growth	ЕКОНОМІКА ЦЕ РОСЛИНА	Ми подвоїмо економічне зростання
182	A small group in our nation's Capital has reaped the rewards of government	ГРОШІ ЦЕ ЖНИВА	Невелика група людей у столиці пожинала плоди правління
183	Washington flourished, but the people did not share in its wealth	МІСТО ЦЕ РОСЛИНА	Вашингтон процвітав, але не ділився своїми багатствами
184	Radical Islamic terrorism, which we will eradicate completely	ТЕРОРИЗМ ЦЕ БУР'ЯН	Ми викорінемо радикальний ісламський тероризм
185	Our country will thrive and prosper	КРАЇНА ЦЕ РОСЛИНА	Наша країна знову буде

	again		успішною і квітучою
186	A child is born in the the urban sprawl of Detroit	МІСТО ЦЕ РОСЛИНА	Дитина народилась в міських багатоповерхівках Детройту
187	Especially when others who have done far less, have paid so dearly	ПОКАРАННЯ ЦЕ ВТРАЧЕНІ КОШТИ	Особливо, коли інші люди, що вчинили менші злочини, а заплатити більшою ціною
188	We owe her a major debt of gratitude	ВДЯЧНІСТЬ ЦЕ ГРОШІ	Вона заслуговує на подяку
189	Spent my entire life in business	ЧАС ЦЕ ГРОШІ	Витратив все своє життя на бізнес
190	We will deal fairly with everyone	ВІДНОСИНИ ЦЕ БІЗНЕС	Будемо чесно вибудовувати стосунки
191	Illegal immigrants with criminal records (ordered deported from our country) are tonight roaming free	ІММІГРАНТИ ЦЕ ТВАРИНИ	Незаконних іммігрантів із судимостями, яких були депортовані з нашої країни, сьогодні ввечері вільно розгулюють, щоб погрожувати мирним громадянам
192	Stamping out Islamic terrorism	ТЕРОРИСТИ ЦЕ КОМАХИ	Розтовчемо ісламський тероризм
193	One such border-crosser was released	ІММІГРАНТИ ЦЕ ТВАРИНИ	Одного такого порушника кордонів звільнили
194	They are throwing money at her	ДАРЕМНА ТРАТА ЦЕ ВИКИДАННЯ ГРОШЕЙ ТВАРИНИ	Вони викидають гроші на неї
195	They are throwing money at Clinton	ОПОНЕНТ ЦЕ ТВАРИНА	Вони вкладають в Клінтон гроші
196	Americans were savagely murdered by an Islamic terrorist	ТЕРОРИСТ ЦЕ ТВАРИНА	Тваринне вбивство американців ісламськими терористами
197	Companies and new jobs to come roaring back into our country	КОМПАНІЇ ЦЕ ЛЕВИ	Нові компанії та нові робочі місця повернуться до нашої країни
198	I will harness the creative talents of our people	ТАЛАНТИ ЦЕ ТЯГЛОВІ КОНІ	Ми закликаємо найкращих експертів для застосування їхніх талантів
199	To harness the energies, industries and technologies of tomorrow	ПРОМИСЛОВІСТЬ ЦЕ ТЯЛОВИЙ КІНЬ	Мобілізувати енергію, промисловість і технології майбутнього
200	We must think big and dream even bigger	ВЕЛИКЕ ЦЕ ХОРОШО	Ми повинні думати про хороше, а мислити ще про краще
201	This American carnage stops right Here and stops right now	ПРОБЛЕМИ ЦЕ ВБИВСТВА	Ця американська різанина зупиняється саме тут і прямо зараз
202	It is finally time for a Straightforward assessment of the State of our nation	ПРАВДА ЦЕ ПРЯМО	Нарешті настав час прямолінійної оцінки діям нашої держави

SUMMARY

Borysenko A.V. Conceptual metaphor in translation (based on D. Trump`s political speeches)

Politics has a significant role in the daily life of every citizen: it affects the economic, social, and even spiritual spheres of life. Political discourse is a phenomenon that has a special social significance in society. The struggle for power determines the features of communicative actions, the basis of which is the desire to influence the intellectual and emotional spheres of the addressee. Politicians who lead the country have a huge credit of trust and hope. In order to secure their political status, they must be good orators. Every day, politicians speak to their nation, or foreign colleagues, so the skill of public speaking has a significant role in politics.

The work is quite **relevant** today because politics has a significant role in modern society. Every day we receive new information about what is happening on the political sidelines. We live in a time when we need to be politically savvy, regardless of our social or economic status. In this regard, it is necessary to be aware of the methods and strategies of influencing voters not only in Ukraine but around the world. In order to fully consider this aspect, it is necessary to analyze the speeches of the best orators. D. Trump is the brightest representative of the political beau monde, who achieved success in the political arena. The candidate, who was not supported by the media, famous cultural figures, or even his own party, was nevertheless able to achieve the desired result with the help of public speaking.

Connection of the research with scientific programs, plans, topics. The topic of the thesis is connected to scientific topic of the Department of Germanic Languages and Translation Studies “Problems of lexical and grammatical semantics, pragmatics, and stylistics in cognitive and discourse paradigm”.

The aim of the research is to determine the types of conceptual metaphors in political discourse and to establish adequate ways to convey these metaphors in translation.

The aim of the research envisages the following **objectives**:

- to define political discourse as a necessary component of modern linguistics;
- to determine the features, tactics, and functions of political discourse;
- to determine the features of the pre-election discourse;
- to study the coverage of the conceptual metaphor in the cognitive-discursive sphere;
- to review the classifications of conceptual metaphor;
- to identify the means of translation of conceptual metaphor;
- to analyze Trump's political speeches;
- to define methods of translation of political metaphor in Trump's speeches.

The object is the expressions that embody the conceptual metaphor in the political speeches of D. Trump, and their equivalents in Ukrainian translations.

The subject is models and means of verbalization of conceptual metaphor in D. Trump's political speeches.

Materials of research include the following: speeches by the candidate and USA President Donald Trump during the election campaign, a speech during the acceptance of the presidential candidate in New York (July 21, 2016), a meeting with voters in Grand Rapids, Michigan (October 8, 2016), meeting with voters in Toledo, Ohio (October 27, 2016), speech in honor of the victory in the US presidential election (November 9, 2016) inaugural speech in Washington, DC (January 21, 2017).

The research **methods** used in the work include empirical (data collection), methods of theoretical cognition (analysis of the state of research of the problem), analytical methods (analysis, deduction, generalization), and the use of a systematic approach. The linguistic methods include analysis of dictionary definitions; quantitative method (to determine the frequency of use of metaphor translation methods); method of contrastive analysis (to identify common and

distinctive features in the use of language tools in English and Ukrainian); method of contextual-interpretative analysis (to select a conceptual metaphor from the context).

The scientific novelty of the study is that it: for the first time we study the usage of conceptual metaphor is analyzed to influence potential voters, in particular, conceptual metaphors-personification and objectification are considered; for the first time we analyze D. Trump's individual oratorical style through the prism of conceptual metaphors is carried out; for the first time we classified the conceptual metaphors that are used in Trump's speeches.

The theoretical significance of the research lies in the fact that it makes a contribution to the translation aspect of the study of conceptual metaphors in political speeches. The results of the study add theoretical knowledge about the role of political discourse in sociolinguistics.

Practical value of the research is determined by the possibility to use materials and results of the thesis in the course of such disciplines as English stylistics and practical course of English language. Research materials can also be used in journalistic newspapers and magazines, as well as in writing term papers and dissertations.

Structure of the thesis. The thesis consists of an introduction, 2 chapters, conclusions, and a list of references. The main content of the study is stated in 90 pages. The full volume of research is 102 pages.

In the **introduction**, the relevance of the topic has been substantiated; the aim and specific objectives of the research, its scientific novelty, theoretical and practical value have been formulated; materials, sources of research, its methods have been identified.

The first chapter, "Theoretical principles of studying conceptual metaphor in political discourse" defines the concept of political discourse, basic features and functions, and ways of translating this type of discourse, as well as the concept and conceptual metaphor, characterizes the types of conceptual metaphor, offers principles and stages of conceptual analysis in translation.

The second chapter, “The Conceptual Metaphor of Trump's Election Speeches: The Translation Aspect,” explores ways of using and conveying the conceptual metaphor in Trump's political speeches. There is also a classification of conceptual metaphors according to the method of their formation and translation.

Conclusions summarize the results of the research.

The list of references includes 85 works of native and foreign scientists and 5 sources are illustrative material.

As a result of our research, we came to the following conclusions:

Political discourse is a way of interpreting social reality in basic political terms. Political discourse is a certain type of practical language activity, which has structured relevant texts and concepts that are provided by political processes.

This discourse is characterized by a special vocabulary of words and expressions, which will be restored to the particular area, the content of links between individual conceptual policies, basic abstractions and metaphors, typical contexts of word usage and construction of speeches. Political discourse is an utterance of a whole complex of relations between individuals and societies, which thus influences the creation of a certain picture in the audience.

Political discourse is characterized by the following main features: the meaning of uncertainty, irrationality, remoteness, and theatricality. All these signs mean that the majority of politicians uniquely define the coverage of their thoughts in a generalized form, try to influence the subconscious of the listeners, and the true meaning of those speeches is known only by the chosen.

The functional specificity of the discourse of political communication is represented as an instrument of political power, which is realized in the mastery of power, struggle for it, securing of power, realization, stabilization, and redistribution of it. The political discourse has the following functions: communicative, motivational, and emotional.

Language tactics in political discourse are a sequence of language actions. In our study, we found out that the following tactics of political discourse should be

distinguished: accusation tactics, manipulative tactics, criticism tactics, refutation tactics, revelation tactics, commenting tactics, and unification tactics.

Metaphor in political discourse is an integral part of the system in the technologies of language influence on listeners. When it is used in political discourse, metaphor retains its basic functions, on the principle of linguistic compactness and expressiveness. It can not only convey to the reader or listener certain information, as well as to other coverage, but forms a personal or public opinion. Thus, metaphor becomes not just a figurative language, but takes on a conceptual role.

In our study, we found that conceptual metaphor is a cognitive object that helps us to create new conceptual forms of interpretation in the design and creation of one object through others. The conceptual metaphor is considered as the interaction of culture, language, and thinking. This type of metaphor is used in a conceptual mechanism that helps us understand and reflect on abstract concepts.

According to nature and manner, the conceptualization of objects and phenomena in objective reality, conceptual metaphors are divided into the following types: structural, orientational, ontological, and complex.

Donald Trump is one of the most important representatives of political discourse. His speeches are full of popular ideas and loud applications. D. Trump skillfully uses various linguistic means, including conceptual metaphor, to influence on his listeners.

In total, we analyzed 202 conceptual metaphors in five campaign speeches. In his speeches, Trump uses the following types of conceptual metaphors: orientational metaphors (15%), structural metaphors (17%), ontological metaphors (36%) and complex metaphors (32%).

Our work allows us to conclude that the translation of conceptual metaphors in political speeches requires the usage of the following translation methods: word-for-word translation, modulation, generalization, concretization, antonymic translation, usage of equivalent, and preservation of a similar metaphorical image with the addition of an explanation.

In general, the following methods and methods of translation of conceptual metaphors were used: modulation – 85 cases (42%), word-for-word translation – 72 cases (36%), concretization – 20 cases (10%), equivalent – 10 cases (5%), antonymous translation – 9 cases (4%), generalization – 4 cases (2%), addition – 2 cases (1%).

The results obtained during the study bring new data to the general theory of cognitive linguistics in general and the conceptual theory of metaphor in particular.

АНОТАЦІЯ

Політика відіграє значну роль в повсякденному житті кожного громадянина: вона впливає на економічну, соціальну, та навіть духовну сферу життя. Політичний дискурс – це явище, яке має особливе соціальне значення в життя суспільства. Боротьба за владу визначає особливості комунікативних дій, основою яких є прагнення впливати на інтелектуальну, вольову і емоційну сфери адресата. Політики, що перебувають на чолі держави мають величезний кредит довіри та сподівань. Для того, щоб забезпечити свій політичний статус вони мають бути гарними ораторами. Кожного дня політики звертаються до свого народу, або ж іноземних колег, тому ораторське мистецтво відіграє важливу роль в політиці.

Актуальність роботи полягає в тому, що політика займає значну роль в сучасному суспільстві. Кожного дня ми отримуємо нову інформацію про те, які події відбуваються в політичних кулуарах. Ми живемо в час, коли необхідно бути політично підкованим, незважаючи на соціальний чи економічний статус. У зв'язку з цим, потрібно бути усвідомленим в методах та стратегіях впливу на виборців з боку політиків не тільки в Україні, а у всьому світі. Для того, щоб повноцінно розглянути цей аспект, потрібно аналізувати промови найкращих ораторів.

Д.Трампа є найяскравішим представником політичного бомонду, який за допомогою своїх промов досягнув успіху на політичній арені. Кандидат в президенти, якого не підтримувала ні мас-медія, ні відомі культурні діячі, ні навіть власна партія, попри це зміг досягти бажаного результату за допомогою ораторського мистецтва.

На основі промов Д. Трампа ми можемо визначити, як правильно використовувати концептуальні метафори, задля привернення уваги, оцінювання фактів і подій, приголомшення опонента, позиціонування себе, як єдиного доцільного кандидата, а також створення концепту “американської мрії”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства “Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі”.

Мета роботи полягає у визначенні типів концептуальних метафор в політичному дискурсі та встановлення адекватних способів передачі цих метафор у перекладі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних завдань:

- визначення політичного дискурсу, як необхідної складової сучасної лінгвістики;
- виявлення ознак, тактик та функцій політичного дискурсу;
- охарактеризувати особливості передвиборчого дискурсу;
- висвітлення концептуальної метафори в когнітивно-дискурсивній парадигмі;
- огляд класифікацій концептуальної метафори;
- виявлення засобів перекладу концептуальної метафори;
- аналіз політичних промов Д. Трампа;
- визначення прийомів перекладу політичної метафори в промовах Д. Трампа;
- проаналізувати лінгвістичні особливості концептуальних метафор, їх вираження, та їх переклад в промовах Д. Трампа.

Об'єктом дослідження є вирази, що втілюють концептуальну метафору в політичних промовах Д.Трампа, та їх еквіваленти в українських перекладах.

Предметом аналізу є моделі та засоби вербалізації концептуальної метафори в політичних промовах Д.Трампа.

Матеріалом дослідження стали промови кандидата в президенти і президента США Дональда Трампа під час виборчої компанії: виступ під час прийняття кандидатури на висування в президенти в місті Нью-Йорк (21 липня 2016), зустріч з виборцями у Гренд Репідс, штат Мічіган (8 жовтня

2016), зустріч з виборцями в місті Толедо, штат Огайо (27 жовтня 2016), промова в честь перемоги на президентських виборах в США (9 листопада 2016) інавгураційна промова в місті Вашингтон, округ Колумбія (21 січня 2017). Загалом було проаналізовано використання 202 концептуальних метафор в п'яти передвиборчих промовах.

Методи дослідження, які були використані у роботі, включають емпіричні (збір даних), методи теоретичного пізнання (аналіз стану дослідження проблеми), аналітичні методи (аналіз, дедукція, узагальнення) та використання системного підходу – використовувалися при роботі з емпіричним матеріалом. До використаних лінгвістичних методів відносяться: аналіз словникових дефініцій; кількісний метод (для визначення частоти використання способів перекладу метафор); метод контрастивного аналізу (для виявлення спільних та відмінних рис у використанні мовних засобів англійської та української мов); метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу (для виділення концептуальної метафори з контексту).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому:

- досліджуються загальні засоби передвиборчого політичного дискурсу;
- аналізується використання концептуальної метафори, задля впливу на потенційних виборців, зокрема розглядаються концептуальні метафори-персоніфікації та об'єктивізації;
- вперше здійснюється аналіз індивідуального ораторського стилю Д. Трампа крізь призму концептуальних метафор;
- вперше застосовується класифікація концептуальних метафор в промовах Д. Трампа.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вона становить певний внесок у перекладознавчий аспект дослідження концептуальних метафор у політичних промовах. Результати дослідження поглиблюють теоретичні знання про роль політичного дискурсу в лінгвопрагматиці та соціолінгвістиці.

Практичне значення дослідження: матеріали та результати дослідження можуть бути застосовані у курсі таких дисциплін як стилістика англійської мови, художній переклад та практичний курс англійської мови. Також матеріали дослідження можуть бути використані в публіцистичних газетах та журналах, а також при написанні курсових і дисертацій.

Структура роботи Робота складається зі вступу, двох розділів із висновками, загальних висновків та списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладений на 90 с. Повний обсяг дослідження – 108 с.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та конкретні завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, визначено матеріал, джерела дослідження, його методи.

У **першому розділі** “Теоретичні засади вивчення концептуальної метафори в політичному дискурсі” визначається поняття політичного дискурсу, основні ознаки та функції, та способи перекладу цього типу дискурсу, а також визначається поняття концепту та концептуальної метафори, характеризуються типи концептуальної метафори, пропонуються принципи та етапи концептуального аналізу у перекладі.

У **другому розділі** “Концептуальна метафора передвиборчих промов Д. Трампа: перекладацький аспект” досліджуються способи використання та передачі у перекладі концептуальної метафори в політичних промовах Д.Трампа. Також визначаються. Також проводиться класифікація концептуальних метафор за способом їх утворення та перекладу.

У **загальних висновках** наводяться результати проведеного дослідження та формулюються основні висновки дипломної роботи.

Перелік використаних джерел налічує 85 праць вітчизняних та зарубіжних вчених та 5 джерел ілюстративного матеріалу.

Політичний дискурс є способом тлумачення суспільної реальності в основних політичних термінах. Політичний дискурс є певним видом практичної мовної діяльності, який структурований відповідними текстами,

концептами та поняттями, що обслуговують політичні процеси. Для цього дискурсу характерний особливий словник запасу слів і виразів, які відносяться до даної предметної області, смислові зв'язки між окремими концептами політики, базові абстракції і метафори, типові контексти слововживання та побудови вимов. Політичний дискурс – це вираз цілого комплексу відносин між індивідуумом і соціумом, який таким чином впливає на створення у глядачів і слухачів певної картини світу.

Політичному дискурсу притаманні такі основні ознаки: смислова невизначеність, фантомність, ірраціональність, езотеричність, дистанційованість та театральність. Всі ці ознаки значать, що політики в більшості уникають висловлювання своїх думок в узагальненому виді, стараються впливати на підсвідомість слухачів, і при цьому справжній сенс висловлювань зрозумілий тільки обраним.

Основною функцією передвиборчого дискурсу є вплив на свідомість адресата комунікації, тобто потенційного виборця, з метою спонукання в ньому намірів до дій, які можуть не співпадати з його власними інтересами, але будуть вигідні адресантові. Передвиборчий дискурс характеризується великою сукупністю текстів, що містять матеріали агітаційного характеру, та мають відношення до конкретної передвиборчої компанії.

Під час нашого дослідження ми з'ясували, що концептуальна метафора – це когнітивний інструмент, що сприяє утворенню нових концептуальних форм інтерпретації шляхом проектування і бачення одного об'єкту через інший. Концептуальна метафора розглядається, як явище взаємодії культури, мови і мислення. Такий тип метафор є важливим концептуальним механізмом, який допомагає нам зрозуміти абстрактні поняття і міркувати про них.

Відповідно за характером і способом, за яким відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, концептуальні метафори поділяються на такі типи: структурні, орієнтаційні, онтологічні та комплексні.

Дональд Трамп є одним з найзначиміших представників політичного дискурсу. Його промови повні популістичних ідей та гучних заяв. Д.Трамп майстерно використовує різні лінгвістичні засоби, в тому числі й концептуальну метафору, задля впливу на свідомість своїх слухачів.

Наша робота дозволяє зробити висновок про те, що для перекладу концептуальних метафор в політичних промовах потрібно використати такі способи та методи перекладу: дослівний переклад, модуляція, генералізація, конкретизація, антонімічний переклад, використання еквіваленту та збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням пояснення.

Загальна кількість концептуальних метафор складає 202, з них 135 (67%) використовуються лише один раз у всіх п'яти промовах, 22 метафори (11%) використовуються як мінімум у двох промовах, і 45 метафор (22%) було використано лише в одній з промов.

Всі концептуальні метафори були поділені на 4 підгрупи: орієнтаційні, структурні, онтологічні та комплексні. Загалом в промовах було знайдено 32 орієнтаційні метафори (15%), 34 структурні метафори (17%), 73 онтологічні метафори (36%), 63 комплексні метафори (32%).

Загалом було використано такі методи та способи перекладу концептуальних метафор: модуляція – 85 випадків (42%), дослівний переклад – 72 випадки (36%), конкретизація – 20 випадків (10%), еквівалент – 10 випадків (5%), антонімічний переклад – 9 випадків (4%), генералізація – 4 випадки (2%), додавання – 2 випадки (1%).

Отримані в ході дослідження результати привносять нові дані в загальну теорію когнітивної лінгвістики в цілому і концептуальну теорію метафори зокрема.